

GHENDTSCHÉ TYDINGHEN

Tweemaandelijks Kultureel Tijdschrift van de Heemkundige en Historische Kring Gent V.Z.W.

Redactie-adres : Sint-Lievensdoorgang 1, 9000 Gent.

6de Jaargang, nr. 5

15 september 1977

Voorzitter : G. Hebbelynck

Onder-Voorzitter : H. Collumbien

Secretaris : R. Van Geluwe

Penningmeester : A. Verbeke

Ruildienst : Van Geluwe-Eggermont A., Maisstraat 235, Gent

Secretariaat : Maisstraat 235, Gent. - Tel. 26 23 28

Postrekening : 000-105.04.73-60 - Heemkundige en Historische kring Gent, Koggestraat 14, Gent.

Lidgeld : 200 fr. per jaar. (Buitenland : 225 fr.)

INHOUD

Gent in 1856	186
Weer iets voor den almanak	208
Het Gentse carnavalslied aan het woord	210
De Gentenaars winnen te Henley	221
Prof. J.M. Schrant	226
Marie Schellinck	228
Salut en de Kost	230
Nog over het stadhuis	231
Te Gent	233
Bibliografie	234
Vraag en Antwoord	234
Camelot-zang	236

Bibliotheek en Documentatiecentrum : Het Damberd, Koornmarkt, Gent. Toegankelijk voor de leden elke eerste zondag van de maand (niet in juli en augustus).

Verantwoordelijk uitgever : G. Hebbelynck, Voorhoutkaai 40, Gent
Elke auteur is alleen verantwoordelijk voor zijn bijdrage

Uitgegeven met de steun van het Stadsbestuur van Gent en van het Provinciebestuur van Oost-Vlaanderen.

OP WOENSDAG 28 SEPTEMBER OM 20 UUR IN DE VOORDRACHTZAAL VAN DE KREDIETBANK, KOUTER TE GENT VOORDRACHT MET DIAPROJECTIE DOOR DE HEER G. HEBBELYNCK, VOORZITTER H. en H. KRING GENT, OVER "OUDE GENTSE BELUIKEN".

OP WOENSDAG 26 OKTOBER OM 20 UUR IN DE VOORDRACHTZAAL VAN DE ALGEMENE SPAAR- EN LIJFRENTEKAS, INGANG LANGE MEIRE, VOORDRACHT DOOR DE HEER DR. J. DECAVELE, STADSARCHIVARIS, OVER "ONZE STAD TIJDENS DE GODSDIENSTBEROERTEN".

GENT IN 1856

Over Gent in 1856 is heel wat te vertellen. Het komt ons voor, dat in 1856 stellingen worden opgebouwd voor een komende strijd. Enkele onderwerpen zullen we groeperen, daarna de andere gebeurtenissen op de voet volgen.

In de krantenwereld komt heel wat verandering : nieuwe kranten worden opgericht, andere verdwijnen. Op 20 maart verscheen het eerste nummer van een nieuw liberaal blad *L'Echo des Flandres*. Het wil "éclairer la bourgeoisie sur ses vrais et durables intérêts et sur ceux des classes ouvrières, qui se confondent avec ceux-là". De krant zal verschijnen tot in 1864.

Op 13 december 1856 verscheen het laatste nummer van *Le Messager de Gand*, de krant van A. Steven. Dit blad had in 1830 het orangistisch blad *Journal de Gand* vervangen. Steven verkocht zijn krant aan Eug. Vander Haeghen, de eigenaar van de *Gazette van Gent*, die het blad in 1861 opnieuw zal verkopen, volgens prof. E. Voordeckers vermoedelijk aan de liberale associatie te Gent. De krant verscheen nu onder zijn oude benaming *Journal de Gand*. Tientallen liberale voormannen hebben aan de krant medegewerkt. Deze krant verscheen tot in 1923. Herman Van Duyse was een tijd hoofdredacteur van de *Journal de Gand*. Op het einde van de 19° eeuw zal de krant een zeer duidelijke liberaal-progressistische richting inslaan onder het bestuur van Félix Cambier.

Naast deze twee liberale dagbladen, die zich richtten tot de Franssprekenden te Gent, verschenen ook twee nieuwe katholieke kranten. Op 17 maart 1856 verscheen het eerste nummer van de *Beurzen-*

Courant. Het blad werd opgericht door een vlaamsgezind Gents bankier August Daele. Oorspronkelijk was het een blad voor "makelaars, bankiers en fondsenhouders"; enkele jaren later wordt de *Beurzen-Courant* een katholieke en Vlaamsgezinde krant. Frans De Potter was een van de medewerkers van deze krant. In 1870 zal A. Daele zijn blad aan de *Gazette van Gent* verkopen.

Op 16 december 1856 verscheen het laatste nummer van de katholieke bladen *Het Vaderland* en *Den Vlaming*. Het *Vaderland*, dat de opvolger was van *Den Vaderlander* (1829-1854) verscheen van 1854 tot 1856. *Den Vlaming*, het blad van A. Neut, verscheen van 1839 tot 1856. A. Neut was echter ook medewerker van *Het Vaderland*.

Op 17 december 1856 verscheen het eerste nummer van de nieuwe krant *Het Vlaemsche Land*, waarvan A. Neut de eigenaar was. De versmelting van de beide bladen had tot doel een uitbreiding te geven aan de katholieke drukpers. Op 17 december schreef A. Neut: "Ons programma is bondig: wy zyn katholiek, wy zyn Belg, wy zyn Vlaming". In 1873 zal *Het Vlaemsche Land* versmelten met het *Fondsenblad*.

In zijn les op 14 december 1855 had professor H. Brasseur de invloed van het Christendom op het natuurrecht onderzocht. Enkele studenten waren van oordeel, dat prof. Brasseur hun religieuze opvattingen kwetste en er werd een klacht bij rector Serrure ingediend. Deze gaf Brasseur kennis van de ontvangen klacht, die tijdens zijn les op 18 december poogde zijn stellingen te verduidelijken. Het is begrijpelijk, dat *Le Bien Public* van de geboden gelegenheid een dankbaar gebruik ging maken. De eerste aanval op Brasseur verscheen op 23 december. Op 26 december verscheen een antwoord van prof. Brasseur: hij ontkende de godheid van Christus geloochend te hebben en vermeldde drie stellingen, die hij in zijn cursus verdedigde. Later verduidelijkte Brasseur zich nog en verklaarde geen waardeoordeel te willen vellen over het katholicisme en het protestantisme. E. Lamberts schrijft "Onder het mom van de filosofie bracht Brasseur dus kritiek op de verschijningswijze van de Kerk. In feite schetste hij een historiek van de gewetensvrijheid, waarvoor de Kerk zich inderdaad een obstakel had getoond ... en nog toonde. In zijn gedrukt programma verdedigde Brasseur overigens de gewetensvrijheid als een absoluut, onvervreemdbaar natuurrecht".

Burgemeester Delehay had aan minister De Decker de gebeurtenissen medegedeeld en op een interpellatie in de Senaat verklaarde de minister, dat hij geen kerkvijandig onderwijs aan de universiteit kon

toelaten. De academische raad, die belast werd met een onderzoek, verklaarde, dat de klacht tegen prof. Brasseur ongegrond was. Daarmede kon de zaak als afgehandeld beschouwd worden, maar dit was niet het geval. Bijna wekelijks richtte Le Bien Public zijn banbliksems op de Gentse universiteit. Hiervoor kreeg de krant ruime gelegenheid : het werk van Fr. Laurent, de almanak van " 't Zal wel gaan", die op de index werd geplaatst, enz. Er kwam een nieuwe interpellatie in de Kamer, waarop minister De Decker antwoordde, dat de hoogleraars zich moesten onthouden kritiek uit te brengen op de principes van de in België erkende erediensten, maar "qu'on ne devait pas non plus par une étroite intolérance interdire aux professeurs des universités de l'Etat ces grandes et fécondes discussions qui font la vie du haut enseignement". Deze verklaring gaf aan de ultramontanen en aan Le Bien Public geen bevrediging. Ook bisschop Delebecque bleef niet onledig. Eerst kwam hij tussen achter de schermen. Na gesprekken met de Jezüetengeneraal Beckx schreef de bisschop een brief naar paus Pius IX op 9 juni 1856, waarin hij de toestand aan de Gentse universiteit uiteenzette en de Paus vroeg welke houding hij verder moest aannemen. Op 28 juli ontving Delebecque een antwoord, waarin de Paus de feiten te Gent betreurde en Delebecque geloofd werd om zijn houding in het conflict. Gesterkt door de inhoud van de pauselijke breve liet bisschop Delebecque op zondag 14 september in al de kerken van het bisdom een herderlijke brief voorlezen, waarin het onderwijs aan de Gentse universiteit streng werd beoordeeld. "Ja, in deze universiteit nevens vele mannen, die uitmunten in kennis en deugd, zetelen enige meesters wier lering openlijk vals, verderfelijk, lasterend en ketters is". Tevens werden de gelovigen gewaarschuwd voor de activiteit van La Société Littéraire. Hierover verder meer (zie Le Bien Public : Lettre pastorale sur l'instruction et l'éducation de la jeunesse : 17.9.1956 en Pièces justificatives : volgende dagen). Op 18 september schrijft Le Bien Public : "La société littéraire met à la disposition de ses membres une bibliothèque pleine des livres les plus impies et les plus immoraux." Le Bien Public vermeldt de werken van Huet, Laurent, J.J. Rousseau, Voltaire, Béranger, Rabelais, Al. Dumas, G. Sand, Balzac, Eug. Sue. Minister De Decker was van mening, dat zijn politiek werd afgekeurd in de herderlijke brief en dacht aan ontslag van de regering, maar de koning wist dit te verhinderen. Begin oktober kwam er een ministeriële brief aan de universiteiten, waarin werd gesteld dat de hoogleraars zich moesten onthouden van aanvallen op de geloofspunten van de erkende erediensten. In november kwam het probleem

opnieuw op de dagorde van de senaat en van de kamer, "waar de debatten een scherp karakter aannamen" (Prof Luyckx) Tenslotte kwamen tot de volgende resolutie : "La liberté relative du professeur a pour limites la liberté de conscience de l'élève et le respect loyal et constitutionnel pour la foi religieuse des familles dont le gouvernement n'est que le délégué responsable".

Tot hier de "affaire Brasseur" zeer bondig samengevat. We zouden nog kunnen wijzen op de verzoenende houding van kardinaal Sterckx, die er echter niet in slaagde de Gentse bisschop tot een matiger optreden te bewegen. Practisch alle Gentse kranten hebben het conflict het ganse jaar door behandeld. De liberalen kwamen versterkt uit de strijd; de gematigde liberalen, die in 1853 de conservatieven hadden gesteund, zullen het liberaal kamp terug vervoegen. Dit zal blijken uit de uitslagen van de komende tussentijdse gemeenteraadsverkiezingen.

Een les in natuurrecht aan de Gentse universiteit had gans België in beroering gebracht. Het geval Brasseur was uitgegroeid tot een principieel vraagstuk. Om bepaalde redenen gaf prof. Brasseur zijn ontslag als hoogleraar in 1857.

10 Januari : Opening van de Algemeene Boekhandel van W. Rogghé. Kalandenbergh 8 te Gent. Alle werken, die in België, Holland, Frankrijk, Duitschland verschijnen. Abonnement op tijdschriften en op alle dagbladen. Kantoorgerief. Vlaamsch en Fransch Leeskabinet.

13 Januari : A. Van den Abeele, huisschildersbaas, heeft het loon van zijn werklieden gebracht op 21 centimes per uur.

16 Januari : De pastoors zullen samen met de armmeesters een omhaling houden om de werklieden in nood te steunen. Op 2 februari vernemen we, dat deze omhaling 21 000 F heeft opgebracht.

2 Februari : Door een besluit van de minister van Binnenlandse Zaken worden de gebouwen in de Voldersstraat, die gebruikt werden door het gerechtshof, ter beschikking gesteld van de universiteit.

9 Februari : Het college deelt aan de patroons mede, dat ze aan werklieden, die werken voor de stad uitvoeren moeten betalen : metselaars en timmerlieden : 30 centimes per uur, knapen : 18 centimes per uur.

10 Februari : De werken aan de Jezuietenkerk in de Savaanstraat vorderen snel.

H. Lauweryns. Schoen- en Laarzenmaker. Plottersgracht.

Heren : Laarzen	17 F	Dames : Bottinen galochière	5 F-6 F
Gewone laarzen	14 F	Bottinen	3,75 F-6 F

Heren : Verlakte schoenen	7 F-9 F	Dames : Halve bottinen	2,25 F-4 F
Schoenen in leder	7 F-8 F	Verlakte schoenen	3 F-5 F
Bottinen	9 F-11 F	Schoenen in leder	3 F-5 F

20 Februari : Zondagnacht hebben kwaaddoeners de stenen Chinees gestolen boven de deur van een tabakwinkel in Onderbergen.

25 Februari : De gemeenteraad keurt een reglement op het uithangen van affiches goed. Het beroep van afficheur mag enkel uitgeoefend worden door personen, die een toelating van het college hebben ontvangen. Het college bepaalt tevens de plaatsen waar affiches mogen uitgehangen worden. Nochtans mogen affiches ook gehangen worden aan gebouwen, die te koop worden aangeboden, aan de verkoopzalen en op de muren van de lokalen, waar voorstellingen of concerten worden ingericht. De afficheurs moeten voor het aanplakken een exemplaar neerleggen op het centraal politiebureau en een recht betalen. Dit recht bedraagt een frank per lot voor verkoop van woningen en vijf frank per verkoopdag voor verkoop van meubels, koopwaren, enz. Al de exemplaren van de affiches worden voorzien van een stadszegel. Dit reglement bracht in het begin gemiddeld honderd frank op per maand.

27 Februari : Onze halfvastenmarkt was zeer levendig. De Kouter en aanpalende straten waren met karren en paarden gevuld. De verhandelingen waren weinig talrijk als gevolg van de hoge prijzen en het gering aantal vreemde kopers.

1 Maart : De grote klokken van de beiaard hebben de opening van de halfvastenfoor op het Sint-Pietersplein aangekondigd.

5 Maart : De politie heeft bij verscheidene slaggers opzoeken gedaan om te zien of ze geen vers vlees in huis verkochten. Verscheidene slaggers zijn in overtreding genomen en het aangeslagen vlees is aan de armen uitgedeeld.

8 Maart : Deze morgen was er veel woeling op de botermarkt. De markt was overvloedig bevoorrad dank zij de waakzaamheid van de politie, die belette dat de naar de stad gebrachte koopwaar elders dan op de markt werd verkocht. De boeren vroegen 2,50 F per kg, een prijs die veel te hoog voorkwam aan de huishoudsters, die de boeren willen dwingen de boter aan 1,75 F tot 2 F te verkopen. Een groot aantal boeren verlieten de markt. Hierdoor verhoogden de boeren, die op de markt gebleven waren, nog hun prijs.

9 Maart : Over enkele dagen zal men de werken beginnen voor het leggen van een ijzeren brug aan de Dampoort.

12 Maart : Het nieuwe orgel in de Sint-Niklaaskerk is bijna klaar.

Het orgelbuffet werd getekend door Jacob Van Hoecke, inspecteur van de stadwerken. Het buffet is 9 m. hoog en 8 m. breed. Het orgel zal 70 000 F kosten, betaald gedeeltelijk door de kerkfabriek, gedeeltelijk door giften en door de opbrengst van een concert.

21 Maart : De schuttersmaatschappij Sint-Antoon hield een vergadering om het mogelijk gebruik van paardevlees te bespreken. De vergadering begon met een eetmaal van paardefilet. Het paardevlees werd aangenaam van geur en smaak, fijn en sappig beoordeeld.

23 Maart : Openbare verkoping van een onlangs nieuwgebouwd huis, een vuurmachine (= stoommachine), een papierfabriek, een snuifmolen en uitgestrekte hovingen gelegen te Gent op de Visserij tussen de Nederschelde en de Leie (bedoeld wordt de tweede arm van de Schelde). Groot : 5080 m².

27 Maart : Gisteren is de Engelse brik Herman aangekomen van Sunderland met kolen. Het is het eerste schip, dat in onze haven rechtstreeks aankomt met Engelse steenkool. Er zullen nog verscheidene schepen volgen, wat een daling zou kunnen teweegbrengen van de prijs van de kolen van Mons, daar de Engelse steenkool van betere kwaliteit is.

28 Maart : De pijpenliefhebbersmaatschappij Vrede en Vreugd gevestigd in het Boldershof op Sint-Pieters heeft met de opbrengst van een tentoonstelling van pijpen 233 broden uitgedeeld.

De slachters en de huidenvetters onderhandelden over de prijs van de huiden. De huidenvetters vragen de godspenning af te schaffen en voor het naar huis brengen van de huiden niet meer te betalen.

30 Maart : De draaiende brug bestemd voor de verbinding van het station met het stapelhuis werd heden beproefd.

De gemeenteraad heeft het plan van de veemarkt naast het slachthuis goedgekeurd.

31 Maart : Het bericht van het ondertekenen van de vrede wat het einde van de Krim-oorlog betekent werd hier met een groot genoegen vernomen. Deze morgen was de bloemisterij Van Houtte, die even als al onze bloemkwekerijen veel geleden had van de verbreking van de gemeenschapsbanden met Rusland, gans bevlagd als teken van vreugde.

3 April : In verband met een huldiging van de Fonteinisten op het stadhuis nadat ze een wedstrijd hadden gewonnen te Brugge en de toespraak van Onderreet, die steun vraagt voor het Vlaams toneel schrijft Le Bien Public : "En attendant des temps meilleurs nous ne

voyons dans le théâtre flamand qu'un puissant levier de corruption des populations flamandes".

4 April : Eergisteren, feestdag van O.L.V. Boodschap, heeft de bisschop de eerste steen gewijd van de nieuwe kerk extra muros, die gebouwd wordt tussen de gehuchten Sint-Pieters-Aalst en Sint-Pieters-Aaigem. De nieuwe kerk is reeds tot aan de ramen opgebouwd en zal in september voltrokken zijn.

6 April : Graaf Vilain XIII, oud voorzitter van de senaat, is de oudste burgemeester van ons land. Hij werd benoemd tot burgemeester van Basele op 3 april 1810. Hij was een tijd tergelijker tijd burgemeester van Gent, Rupelmonde en Basele. Ph. Vilain XIII werd geboren te Gent op 17 december 1778. Hij werd burgemeester van Gent benoemd op 3 mei 1808, maar Vilain XIII vroeg onmiddellijk om van deze opdracht ontslagen te worden. Vilain XIII stierf te Brussel op 27 april 1856. (zie J. Nève : Gand sous la domination française blz. III)

7 April : Eergisteren heeft de politie van de tweede wijk de melk, die naar de stad werd gebracht, onderzocht met de melkmeter. Zeven melkboeren bekwamen een overtreding. De aangeslagen melk werd in de riool gegoten.

10 April : In de haven liggen drie schepen met bestemming Riga : een schip is geladen met een collectie planten van het huis Verschafelt, een tweede schip met een lading dakpannen en een derde schip met wit zout.

11 April : De Gazette van Gent herinnert er aan, dat bij keizerlijk decreet van 12 maart 1856 de Franse koperstukken van een en twee oordjes (liard) en de stukjes van een cent niet meer geldig zijn vanaf 1 juli 1856. De Franse frank en de Belgische frank hadden dezelfde waarde en in ons land waren veel Franse munten in omloop.

13 April : Te Gent overleed generaal Lodewijk van de Poele. Hij werd geboren te Gent op 19 november 1783. In februari 1803 nam hij dienst bij de huzaren en nam hij deel aan al de veldslagen van het keizerrijk. Gevangen genomen in Rusland keerde hij naar ons land terug in 1815. In december 1829 werd hij bevelhebber van de Gentse brandweer. In dit ambt wist hij een poging tot opstand geleid door E. Grégoire te onderdrukken. (Fris blz. 338). Wat later werd hij kolonel bij de infanterie en in 1833 plaatscommandant te Gent.

1 Mei : Heden werd de nieuwe spoorweglijn Gent-Brussel over Aalst in gebruik genomen. Er zijn drie verbindingen per dag. De reis duurt 1 u 45 minuten.

17 Mei : Een verschrikkelijk ongeluk had plaats in de fabriek Van Hecke-Vander Heyden op Terplaten. Door het springen van een ketel vielen acht doden en elf zwaar gekwetsten. Bijna al de Gentse bladen openden steunlijsten voor de slachtoffers. Een vereniging de "Zonder Naam, niet zonder Hart" werd opgericht, die op veertien dagen tijd 3 891 F inzamelde. De "Zonder Naam niet zonder Hart" werd de machtigste liefdadige vereniging in de negentiende eeuw. In volgende bijdragen zullen we nu en dan iets over de activiteiten van deze vereniging moeten meedelen. Door de sociale vooruitgang in de twintigste eeuw zijn de activiteiten van deze vereniging gelukkig sterk afgenomen; toch is de Zonder Naam niet zonder Hart nu nog altijd werkzaam.

5 Juni : De Gazette van Gent publiceert een manifest van het Nederlandsch Kunstverbond ter gelegenheid van de 25° verjaring van de troonsbeklimming. Het manifest is vol verbittering. "Sedert 25 jaar zijt gij, Vlaming, miskend, verdrukt, vernederd. Sinds 25 jaar wordt gij in een vreemde taal aangesproken, gehoord, gevonnist en gerecht. Sinds 25 jaar zijt gij een vreemdeling op uw eigen grond".

6 Juni : De prins de Ligne heeft het bestuur van de hovingen en serren van het kasteel van Beloeil toevertrouwd aan Ed. Pynaert. Nog andere oud-leerlingen van de tuinbouwschool van Van Houtte kunnen vermeld worden :

Hubert Van Hulle : leraar in boomteelt

Edm. Rodenburg : hoofdhovenier te Luik

A. Suaux : Hoofdhovenier bij de hertog van Arenberg te Enghien

G. Marez : hoofdhovenier van de kruidtuin te Brussel

L. Ingelrest : hoofdhovenier te Nancy

H. Haack : hoofdhovenier te Riga

Hierdoor wordt zeker de belangrijkheid van de tuinbouwschool aangetoond.

10 Juni : Heden werden verkiezingen voor de kamer gehouden. In het arrondissement Gent werden drie lijsten ingediend : een liberale lijst, een katholieke lijst en een lijst van de burgerlijke kiesvereniging, die samengesteld was uit kandidaten van de twee andere lijsten. De liberale grondwettelijke kiesvereniging verklaarde in zijn manifest; "We willen dat godsdienst en burgerlijk gezag naast elkaar optreden, maar niet dat ze in elkaar verwarren". De burgerlijke kiesvereniging verklaarde, dat de twee andere partijen overdreven en gematigde kandidaten tellen en vroeg voor de gematigden te stemmen. De uitslag van de verkiezing was als volgt :

Liberalen		Katholieken	
Manilius	2410 stemmen	Delehayé	3028 stemmen
Ed. Jacquemyns	2311 stemmen	't Kindt-De Naeyer	3058 stemmen
Ad. Neyt	2007 stemmen	P. Van Tieghem	2820 stemmen
Ern. Vanden Peereboom	2024 st.	J. Van Goethem	2616 stemmen
Guequier	1939 stemmen	H. de Kerchove	2583 stemmen
Ad. Dubois	1938 stemmen	L. Maertens	2962 stemmen
Van Hoorebeke	2306 stemmen	Eug. De Smet	2530 stemmen

De katholieken wonnen dus in het arrondissement de zeven zetels; ze behaalden ook de meerderheid in het parlement.

16 Juni : Gisteren is in onze haven de Belgische driemasterbark Theodore uit Akgate (Indië) aangekomen met een lading rijst van de nieuwe oogst. De Theodore is in september laatst uit onze haven vertrokken en heeft de reis heen en terug in negen maand en een dag afgelegd. Het is reeds de zevende maal dat dit schip naar Indië vaart.

19 Juni : De pomp aan het Belfort is bijna geheel voltooid; ze geeft reeds water in overvloed.

20 Juni : Heden kwam in onze haven een schip aan uit Riga geladen met vlees. Het is het eerste schip uit een Russische haven sedert drie jaar.

Onderzoeken we nu even de evolutie van de broodprijzen.

	6.1	13.1	3.2	2.3	23.3	27.4	18.5
Intra muros :							
Gebuild brood	52	54	50	44	47	44	48
Ongeb. brood	44	45	41	39	38	37	39
Rogge brood	29	31	27	23	25	23	25
Extra muros :							
Gebuild brood	49	51	47	43	46	43	47
Ongeb. brood	42	43	39	34	36	35	37
Rogge brood	29	31	27	23	25	23	25

Het brood blijft dus erg duur.

25 Juni : Het Vlaemsch Gezelschap richt een verzoekschrift aan de gemeenteraad, waarbij gevraagd wordt dat de leerlingen in het conservatorium in hun moedertaal de lessen kunnen volgen en dat een leergang in Vlaamse declamatie zou opgericht worden.

27 Juni : Heden verscheen een K.B. waarbij de zg. Grievencommissie, de "Commission chargée d'examiner les dispositions à prendre dans l'intérêt de la langue et de la littérature flamande" wordt opgericht. De commissie bestond uit negen leden : H. Conscience, L. Jottrand,

kanunnik David, de Corswarem, Mertens, Stroobant, Van der Voort en de Gentenaars Snellaert en Rens.

4 Juli : De Gazette van Gent vraagt de weg naar de Dierentuin te kasseien. Bij droog weder is de weg bedekt met een zwart stof, dat door de wind en de rijtuigen wordt opgejaagd.

6 Juli : Heden had te Gent een internationale wedstrijd voor koorzang plaats. De componist Gounod maakte deel uit van de jury.

12 Juli : Aux lunettes d'or.

F.D.J. Gossaert-De Caesemaeker.

Opticien de S.M. le roi des Belges.

Schepenhuisstraat II Gent.

Publieke verkoping van circa 80 grote arduinen zerkstenen en 2500 blauwe en witte vloerstenen voortkomende uit de H. Kerstkerk te Gent.

16 Juli : De monsterplakkaten voor de verjaringsfeesten zijn in onze stad aangeplakt. Ze zijn uitsluitend opgesteld in het Frans. 't Is alsof de Vlamingen niet medegerekend worden. (Gazette van Gent)

21 Juli : De Gazette van Gent publiceert een gedicht van Jan van Ryswyck getiteld "De Kruisjacht" in verband met de meer dan 800 aanvragen om een ridderorde te bekomen.

Een man die de verdienste heeft

En wien men er geen loon voor geeft

Beklaagt zich wel, maar hij blijft edel.

Ofschoon vergeten van de Vorst

Hij wil geen lintje op de borst

Met kruipen en gebedel.

25 Juli : De lust om naar Brussel te reizen moet in onze stad buitengewoon groot zijn gezien er een menigte voorwerpen in de Berg van Barmhartigheid verpand werden om de reiskosten te dekken. Nooit was op dit tijdstip het aantal verpande voorwerpen zo aanzienlijk.

29 Augustus : De weg naar de Dierentuin werd geplaveid; en wel omdat de koninklijke familie de dierentuin met een bezoek zal veren.

Zaterdag 30 augustus : Het Liefdadigheidsbureau houdt een grote brooduitdeling voor de armen van de stad.

Zondag 31 augustus : Rond de middag kwamen de koning, de hertog en de hertogin van Brabant, de graaf van Vlaanderen en prinses Charlotte per trein te Gent aan. In stoet werd de koninklijke familie

geleid naar het gouvernementshotel. Daarna gingen de hoge bezoekers naar de Vrijdagmarkt, waar een grote tribune zoals ten tijde van de blijde intrede van een vorst was opgetimmerd. Hier had een reuzedefilé plaats, waarin ongeveer 15000 Gente-naars opstapten. Vooraan stapten de gilden en de maatschappijen met ontrolde vaandels. Daarna stapten de Gentse textielarbeiders. Allen waren gekleed in werkkledij : de hekelaarsters droegen een ruw linnen kiel en witte mutsen, de haspelaaarsters een zwart kleed met schort, de hekelaars een blauwe linnen kiel. Alle deelnemers hadden

een driekleurige strik aan de arm. De katoennijverheid nam deel met 5200 arbeiders, de lijnwaadnijverheid met 3200. Van Peene had een liedje geschreven, dat door de deelnemers in de optocht werd gezongen.

25° Verjaerdag van de keunings Regering

FABRIEKLIEDJE

STEMME : *Cinq Sous, Cinq Sous.*

1ste KOEPLEETJE

Onze keuning is in Gent,
Laet ons vrolyk zyn en zingen,
Laet ons dansen, laet ons springen,
Kykt vandaeg naer geen cent.

Vivat ! vivat ! (*bis*)
Vivat Leopold den Eersten !
Vivat ! vivat ! (*bis*)
Wenscht hem al proficiat.

2.

Dat het bomwiel blyve staen,
Dat de meulens stille vallen,
't Schilt vandaeg ons niemendallen
Morgen zal 't al weder gaen.
Vivat ! vivat ! (*bis*)
Vivat Leopold den Eersten !
Vivat ! vivat ! (*bis*)
Wensch hem al proficiat.

3.

Vrouwken zet den pot op 't vier
Zorg maer ferem voor de mage,
Leopold zal zorge dragen
Voor het werk en voor 't vertier.
Vivat ! vivat ! (*bis*)
Vivat Leopold den Eersten !
Vivat ! vivat ! (*bis*)
Wenscht hem al proficiat.

4.

Daer en is met hem geen nood
Dat men ooit zal moeten vechten,
Maer moest nog de tyd verslechten,
Voor hem vochten wy ons dood.
Vivat ! vivat ! (*bis*)
Vivat Leopold den Eersten !
Vivat ! vivat ! (*bis*)
Wenscht hem al proficiat.

5.

Vrienden, laet ons 't zyner eer
Allemael ons klakken draeijen,
En terwyl de vleggen waeijen
Roepen wy nu nog 'nen keer :
Vivat ! vivat ! (*bis*)
Vivat Leopold den Eersten !

Vivat ! vivat ! (*bis*)
Wensch hem al proficiat !

VAN PEENE

De bedoeling van de Gentse fabrikanten was natuurlijk de belang-
rijkheid van de Gentse textielnijverheid aan te tonen.
's Namiddags bezocht de koninklijke familie de dierentuin. Om zes
uur was er een groot banket in de opera.

MENU DU PREMIER BANQUET

Potage

Bisques de volailles au beurre de Montpellier

Potage printanier. Rissoles à la Duchesse

Relevés

Saumon, sauce aux câpres

Jambon de Hambourg au vin de Xéres

Chapons à la Toulouse

Entrées

Cailles à la chevalière. Filets de chevreuil à la Conti

Perdreaux à la Clermont. Chauds froids de volailles à la Reine

Sorbets à la Romaine

Légumes

Froids d'artichauds à l'Espagnole. Céléri au jus

Rotis

Faisans à la belle vue. Buissons de homards.

Pâtés de foie gras aux truffes.

Pâtisseries, Desserts, Fruits.

Grande fontaine militaire avec trophée d'armes.

Grand pavillon mauresque imitant la prospérité.

Pavillon royal. Gâteaux de Vienne. Nougat à la Française.

Masse-pain historié garni de fruits. Pudding au Congrès.

Macédoine de fruits à l'ananas.

Glaces à la vanille et aux framboises.

Ananas, raisins, abricots, melons, poires et pommes.

's Avonds brachten de koning en zijn gevolg nog een bezoek aan het
Casino dat feestelijk was verlicht.

Gans de stad was feestelijk versierd. Op het Arteveldeplein - het

tuintje was nog niet aangelegd - was een feestwagen opgesteld, die deelgenomen had aan de feeststoet op 21 juli te Brussel. In het midden het standbeeld van Jacob van Artevelde omringd door vier beelden : een schepen van de keure, een schepen van gedele, een gewapend lid van een gilde en lid van een gilde. De voetstukken van de vier beelden zijn verbonden aan het middenvoetstuk om aan te tonen, dat de kracht van Artevelde steunt op de kracht van het gemeentebestuur en de kracht van de neringen en gilden. De illustratie

is een reproductie van een foto genomen door Charles Dhoy in 1856. De vereniging van Vlaamse maatschappijen had twee prijzen uitgelooft voor de beste Vlaamse opschriften ter versiering van de huisgevels. De Gazette van Gent van 8 september publiceerde een dertigtal teksten. Hierbij een drietal. Aan de woning van Willem Rogghé op de Kalandenberg kon men lezen :

*'k Ontsteek maar weinig lichtjes, dat is waar.
De schuld daarvan kan toch op mij niet kleven.
Men heeft sinds vijf en twintig jaar
Den Vlaming zoo weinig licht gegeven.*

Een opschrift aan de Ketelpoort :

*Ik groet den Koning om zijn Vlaamsch
En wensch hem zeer veel aangenaams.
Doch wat mij aangenaam zou zijn
Is dat men ons gelijk de Waal
Ook leeren wil in onze taal
En niet in 't Fransch of in 't Latijn.*

Nog een tekst :

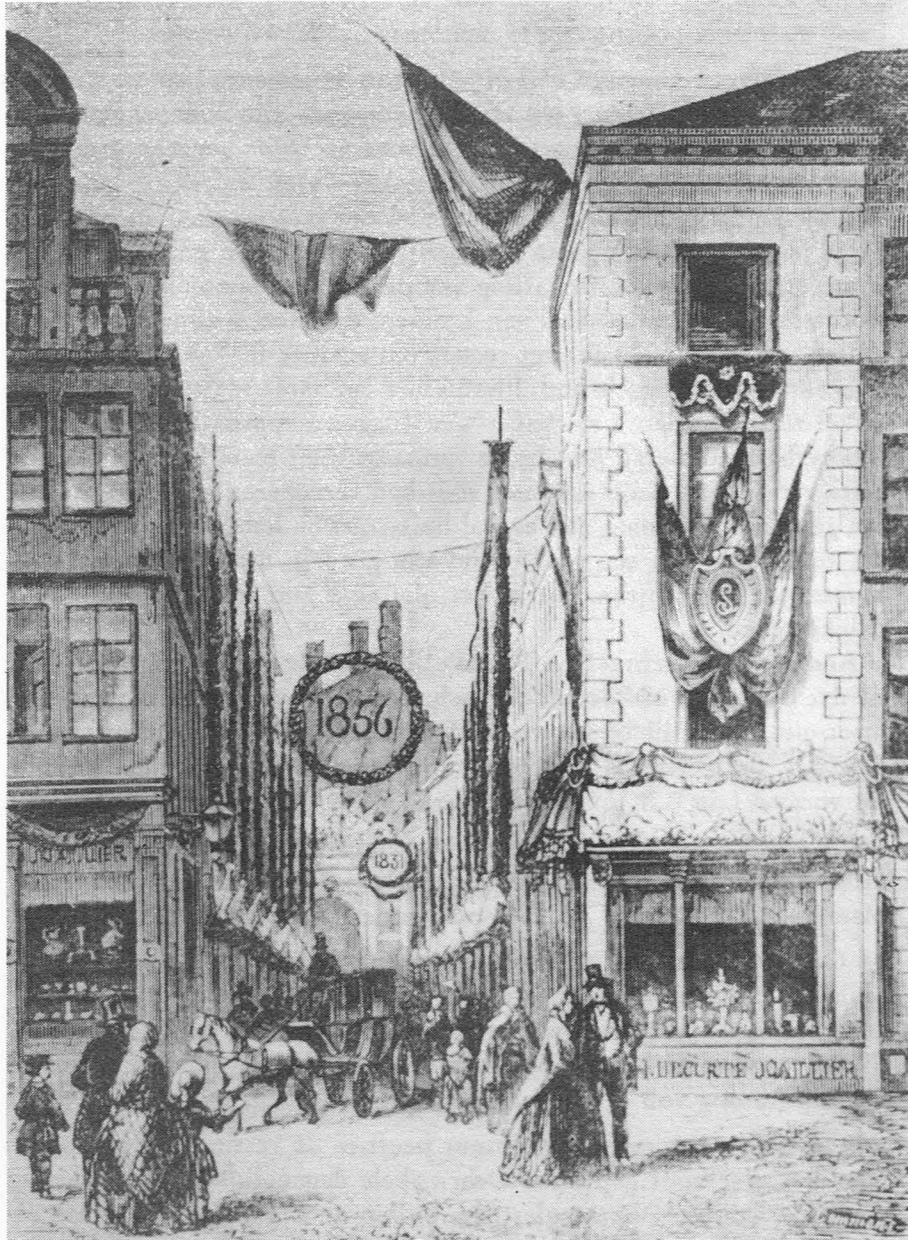
*Maar wat kan een werkmán nu ?
Ja, geketend in ellende
Al waar hij zich henen wendde
Ziet hij zijn vrouw en kroost
Hopeloos en zonder troost.*

Op verschillende plaatsen in de stad hadden volksfeesten plaats. Een aantal openbare gebouwen en talrijke woningen waren prachtig verlicht. 's Avonds was er een volksbal op de Kouter.

Maandag 1 september : In de voormiddag bracht de koninklijke familie een bezoek aan een tentoonstelling van schilderijen. Daarna werden een aantal fabrieken bezocht : de fabriek Lousbergs op de Reep, de fabriek Dierman-Seth op het Groot Meerhem, de Lys, de Phénix, de suikerraffinaderij Neyt op de Coupure, de bloemisterij Verschaffelt in de Stoppelstraat. Ook het weeshuis de Blauwe Meisjes in de Onderstraat, waar samen met de kantwerkschool vijfhonderd jonge kinderen kantwerk maakten, werd met een bezoek vereerd. De koning woonde een tweede banket bij in de opera, terwijl om zes uur 's avonds een Vlaams feest begon in de Minardschouwburg. Om negen uur werd de koning plechtig in de Minardschouwburg ontvangen. H. Van Peene sprak de vorst toe in het Nederlands. Volgens de Gazette van Gent zou Leopold I in het Frans geantwoord hebben :

“Ik bemin het Vlaams, schrijf en lees het. Het Vlaams is als het ware mijn taal, want Vlaams en Duits behoren tot een stam”. Laat in de avond had nog een Venetiaans feest plaats op de Leie, waaraan talrijke muziekmaatschappijen deel namen.

Hoek Lange Munt en Hoogpoort

Dinsdag 2 september : Na nog een bezoek aan het klein beghijnhof in de Lange Violettenstraat reisden de vorst en zijn familie terug naar Brussel.

17 September : In het hotel De Hert in de Voldersstraat bestaat een maatschappij met als doel sperwers te vernietigen. Men geeft vijf frank voor elke roofvogel, die men naar het lokaal brengt.

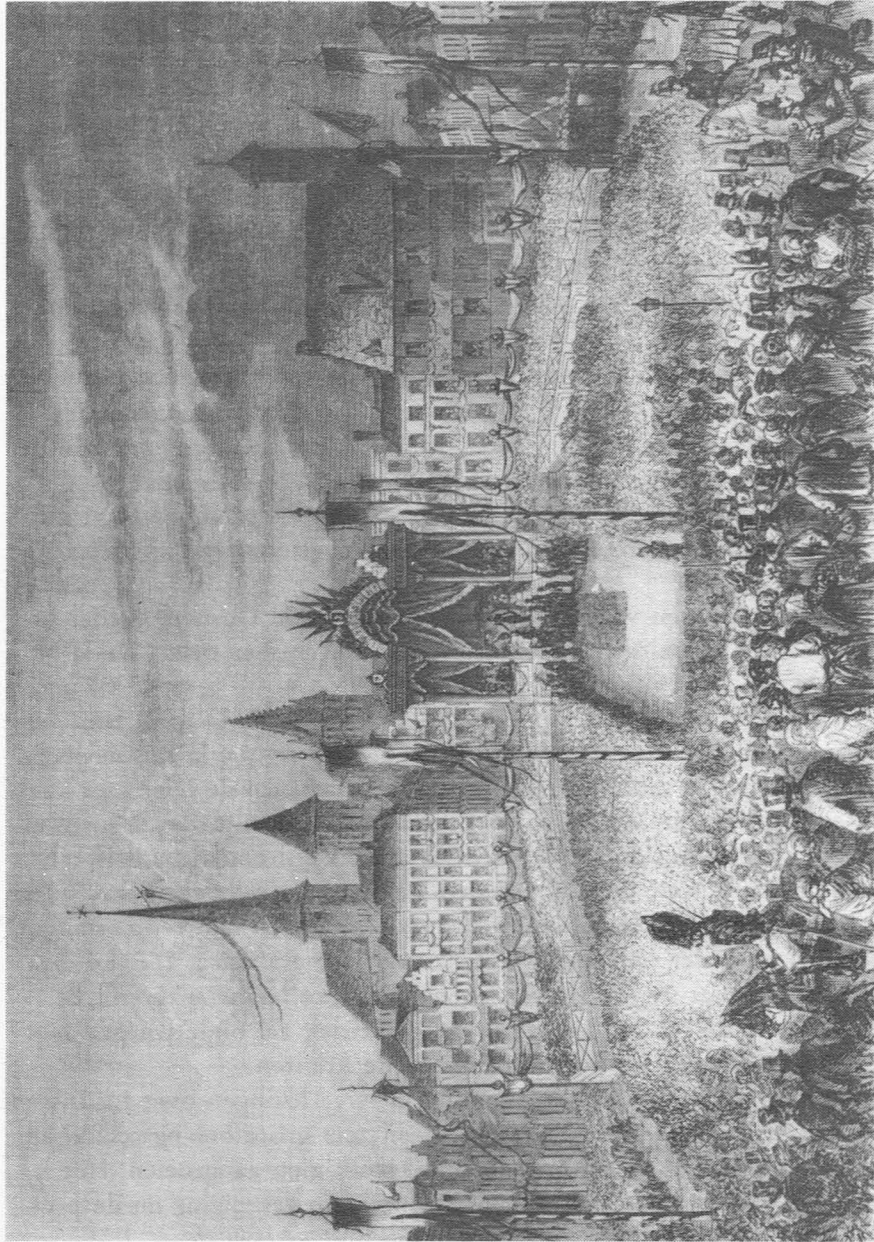
24 September : Gisteren had er een soort vrouwenoproer op de Houtlei plaats. Volgens geruchten zou het volgende zijn voorgevallen. Sedert enige tijd werden er sermoenen voor vrouwen gegeven door Gentse dames in het kerkje van Poortakker. Het onderwerp van de sermoenen zou geweest zijn het middel om met veertien stuivers daags in een werkmansgezin ordentelijk te leven. De predikante zou voorgesteld hebben : afschaffing van de koffie, die zou vervangen worden door een afkooksel van kruiden, die men 's zondags op de buiten zou gaan trekken; het recept om soep te maken : water, een koevoet en wat roggebroom; hierbij vier kg. aardappelen en azijnsaus. Enkel zou de vader 's morgens, 's middags en 's avonds nog een roggeboterham gesmeerd met boter vermengd met meel krijgen. De Gazette van Gent schrijft dat men niet kan verzekeren of deze geruchten gegrond zijn, maar een aantal huisvrouwen hebben de zaak kwalijk opgenomen en een groot getal zijn gisteren naar de Houtlei gekomen om te bewijzen, dat ze het niet eens zijn met deze huishoudelijke rekening.

's Anderendaags schreef Le Bien Public, dat de geruchten vals waren en dat de dames in Poortakker zich niet met huishoudelijke zaken maar met christelijk onderwijs bezig houden. Het brutale Gents lied *Koevoet*, dat verspreid werd op carnaval 1857 is de weerklank van dit voorval (zie B.R.U.G. : nummer G 8140 Carnavalliedereren).

14 October : Heden had er een tussentijdse verkiezing plaats voor drie vrij gekomen zetels in de gemeenteraad. De liberale kandidaten Manilius, G. Callier en Ad. Dubois werden verkozen.

18 October : Te Gent zijn valse stukken van vijf frank met de beeltenis van Louis-Philippe in omloop. De stukken zijn doorgezaagd in de dikte, het zilver werd weggenomen en vervangen door geel koper, daarna werden de beide delen opnieuw aan elkaar gelast met zilver. Het fijnste oog zou er zich aan bedriegen.

24 October : Het gemeentebestuur heeft in de vestingswal bij Akkergem een spoelboot geplaatst. Over enkele dagen zullen er nog vier geplaatst worden : op Meulestede, buiten de Brugse poort, op de Blaisantvest en aan Terplaten.

De Vrijdagmarkt op 31.8.1856.

31 October : Op deze datum overleed de Nederlandse dichter Tollens. Waarom we dit vermelden ? Tollens was een Vlaming en wel een Gentenaar van afkomst. Zijn grootvader Joannes Tollens was de zoon van Joris Tollens en van Katharina De Heer, die in Gent werd geboren. Enkele leden van de familie Tollens wonen thans (1856) nog in Lovendegem, Bellem, Zomergem. Het telefoonboek voor 1977 vermeldt nog een aantal personen met de naam Tollens. (zie ook het tijdschrift De Eendragt : 9 november 1856).

Te Huur : Een stenen Koornwindmolen voorzien van drie koppel maal- en een koppel pletstenen met woonhuis en lochting staande buiten de Muidepoort.

November : We hebben gezien, dat de bisschop gewaarschuwd had voor de activiteit van de Société Littéraire.

In februari had Jules Simon in voornoemde vereniging een lezing gehouden over "Le rôle de la Providence dans le gouvernement des société humaines". Wie was Jules Simon ? Hij was hoogleraar in de wijsbegeerte aan de Sorbonne en was lid van de Constituanten in 1848. Hij werd afgezet na de staatsgreep van 2 december 1851 en nam de wijk naar ons Land. Ook Victor Hygo vestigde zich dan tijdelijk te Brussel.

Na het verschijnen van de herderlijke brief hield Gustave Callier in de Société Littéraire twee lezingen : op 30 oktober over "De la philosophie et de sa mission particulièrement de notre temps" en op 13 november over "Les rapports de la raison et de la foi". Hier verklaarde Callier : "Il est tout un ordre de vérités que la raison peut connaître par sa seule énergie : ce sont l'existence de Dieu, ses attributs, la spiritualité de l'âme, son immortalité, la notion du juste et de l'injuste, la notion du devoir. Ces vérités qui constituent la religion naturelle sont les préliminaires de la foi et celle-ci ne sera admise que si elle vient se joindre à ces vérités sans en contredire aucune". Callier komt hier op voor het recht van de metafysica. L'Echo des Flandres brengt uitvoerige verslagen over deze lezingen terwijl Le Bien Public de inhoud aan een strenge kritiek zal onderwerpen met als gevolg een heftige polemiek tussen de kranten.

Op 6 en 9 december hield Jules Simon twee lezingen over La Libert   religieuse. Al deze lezingen genoten een zeer grote belangstelling en La Société Littéraire zal haar ledental sterk zien aangroeien. Het verband tussen de activiteit van voornoemde vereniging en de politiek is duidelijk.

1 November : Grote werken worden thans uitgevoerd in de Sint-

Baafskerk. Er wordt een opening gemaakt in de kruisbeukkapel om met twee deuren uit te komen rechtover de Gouvernementstraat.

12 November : De Gentse katoenfabrikanten hebben aan de minister van financiën een protest gezonden in verband met de geplande wijziging van de tolrechten op katoengarens en weefsels. Daarna werd door een afvaardiging aan de koning een verzoekschrift overhandigd, waarin werd gewezen op de ernstige gevolgen van het wetsontwerp. Een vermindering van het dagloon zou onvermijdelijk zijn. De katoenfabrikanten nodigden de bedienden en de meestergasten van de katoenfabrieken uit op een vergadering, die werd gehouden op zondag 16 november in de herberg Café du Nord op de Vrijdagmarkt. Op de vergadering werd besloten een petitie tegen de wijziging van de invoerrechten te zenden aan de koning. De tekst van de petitie van de meestergasten luidde als volgt : "De werker lijdt. Schaarste aan werk en vermindering van loon, benevens de overdreven prijzen der levensbehoeften hebben de arbeider aan deerlijke ontbering blootgesteld."

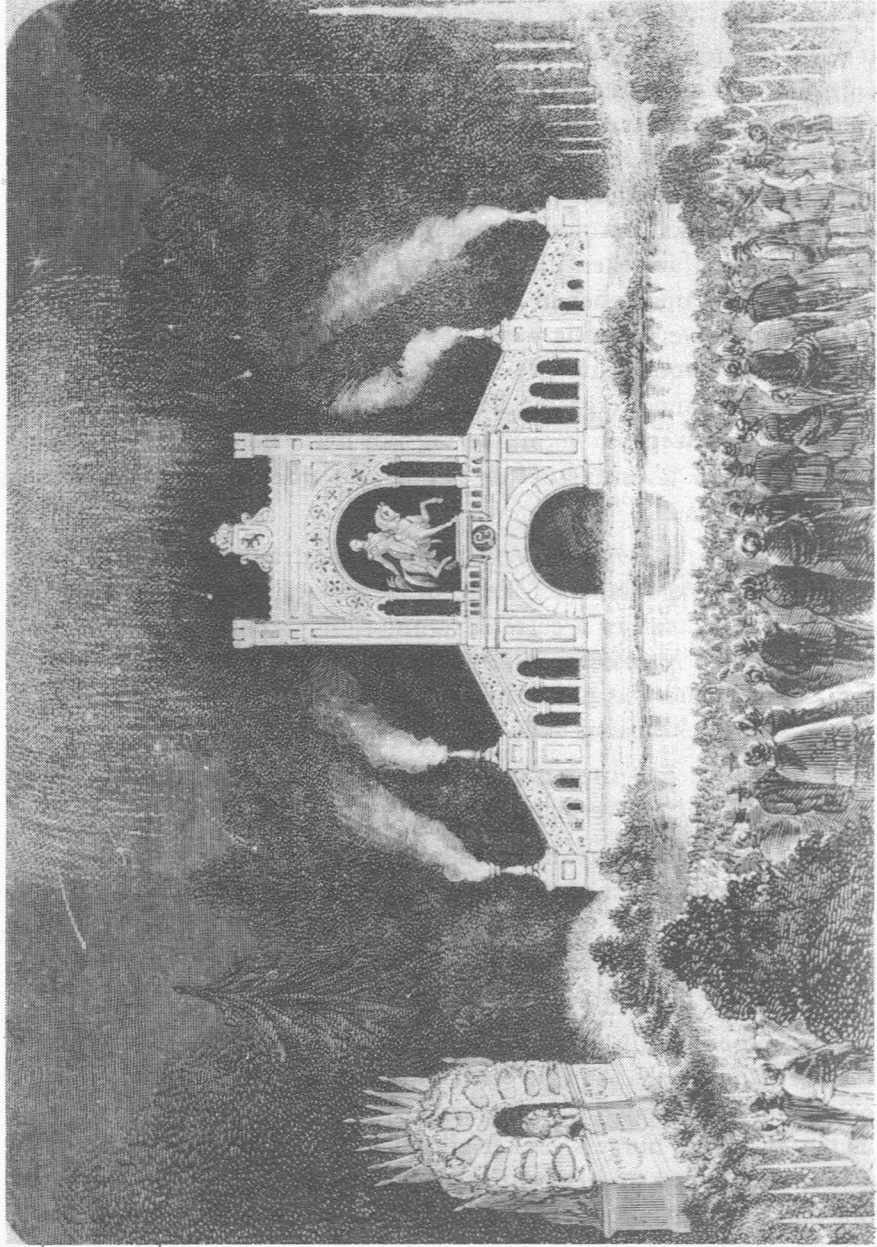
22 November : Kervyn de Volkaersbeke geeft zijn ontslag als voorzitter van de Melomanen. L'Echo des Flandres schrijft : "La politique n'est pas étrangère à cette détermination". Inderdaad, de Melomanen hebben Manilius een serenade gebracht na zijn verkiezing tot gemeenteraadslid wat natuurlijk Kervyn geen genoegen doet, daar hij tot de katholieke partij behoort.

10 December : Eergisteren is de hoofdkerk van Sint-Baafs voor de eerste maal met gas verlicht. Men telt er negentig bekken.

12 December : De ontvangers van de directe belastingen zullen aan de belastingplichtigen een inschrijvingsformulier bezorgen, waarop de volgende gegevens moeten vermeld worden : huurwaarde woning, aantal deuren en ramen, aantal vuurhaarden, meubilair, aantal dienstboden, aantal paarden.

13 December : De Gentse bakkers zenden een protest aan de volksvertegenwoordigers. Aan de tekst ontleen we : "Het vlees en de boter zijn sedert lang een onbekend voedsel geworden voor de werklieden en kleine burgers. Zeker zijt gij niet van die economisten, die geloven dat wat kruid en wat gras voldoende zijn voor de werkman om zijn uitgeputte krachten te herstellen. We verzoeken de huidige wet op de levensmiddelen nog een jaar te behouden". (wet die de vrije invoer van granen toelaat en de uitvoer verbiedt).

22 December : Heden had de opening plaats van de spoorverbinding

Feest in het Casino

tussen het station en de Stapelplaats.
De broodprijzen evolueerden als volgt :

	13.6	27.6	20.7	31.8	19.10	23.11	14.12
Intra muros :							
Gebuild brood	51	52	54	46	45	38	38
Ongeb. brood	44	44	44	39	38	33	32
Roggebrood	25	24	24	20	20	19	19
Extra muros :							
Gebuild brood	50	51	53	45	44	37	37
Ongeb. brood	42	43	42	36	35	30	29
Roggebrood	25	24	24	19	19	18	18

1856 was voor de Gentse bevolking een slecht jaar : een jaar van duur leven en werkloosheid. Opnieuw moest het Liefdadigheidsbureau een massa mensen steunen : 4946 families met 20 302 personen werden het ganse jaar geholpen, daarnaast nog ontvingen 1680 gezinnen met 6720 personen een tijdelijke hulp. In totaal dus 27 022 personen of 25,34 o/o van de bevolking.

In 1856 ligt in een ver verleden. En toch : in dit jaar werden geboren : de staatsman F. Kellog, de toekomstige president W. Wilson en Fr. Taylor, de nobelprijswinnaar G.B. Shaw en de dichter Oscar Wilde en ook nog Sig. Freud en de Nederlandse architect H. Berlage. H. Heine en R. Schumann overleden in 1856. Nabij Dusseldorf werd de eerste Neandertalschedel ontdekt.

M. M. STEELS

BRONNEN

1. XXV° Verjaring der regeering van Z.M. Leopold I. De Gentsche Feesten.
2. Jacquemys G. : La condamnation de l'université de Gand par les évêques belges en 1856. L'affaire Brasseur.
3. De werken van E. Lamberts en Voordeckers.
4. De Gentse kranten van 1856.

WEER IETS VOOR DEN ALMANAK

I

“Dat zijn de mannen die wij moesten winnen !
“ziedáár wat VOLK geheeten wordt !” Zoo dacht
mijn held den een-en-dertigsten der maand
Augsutus achttien-honderd-zes-en-vijftig,
toen op de Vrijdagmarkt de groote stoet
van werkliên vóór den Koning defileerde. -
Daar waren nu de lange scharen der
fabrieken, arm aan arm, en trokken voort,
op stap, in dicht gelid, gelijk een leger.
Vooraan de kindren, nog geen twaalf jaar oud,
die, - aan de borst der Kennis niet gelaafd,
gestolen aan de school, - in de fabriek
wat stuivers met hun leven koopen, waar
bij elken draai het schrikkelijk machien,
gevreesd gedrocht dat zich met menschen voedt,
den adem en de frischheid en de warmte
uit hunne borsten zuigt, gelijk een hevel
het water uit een vat; - - de vrouwen dan,
van wang en lippen bleek als moe van 't leven, -
met oogen zonder gloed, - vergaan, versleten
vóór haren tijd, als bloemen die verslensen
wijl ze in een lucht verplant zijn die haar sap
vergiftigt, - nog zoo jong en niet meer schoon ! -
en voortgaand met een' tred, zoo loom en zwaar
alsof reeds op haar' rugge gansch 't gewicht
van tachtig jaar, en aan haar voeten gansch
't gewicht van duizend pond gebonden was; - -
de mannen dan, haast schimmen, - met een kleur
als perkament, - een treurig, krachtloos ras, -
bij wie 't beenachtig lichaam, als het lijk
eens terenden, verdroogd en uitgeput
en vaal is, - bij wie 't voorhoofd laag en mat,
doorgroefd van rimpels is, en als belaân
met eene wolk. - Bij allen, vrouw en kind en man,
spreekt eene stem die zegt dat Rede en Wil
en Levenslust uit hunne zielen, met
den zwarten rook, langsheen de hooge schouw
van 't werkhuis in de lucht verdwarreld zijn !

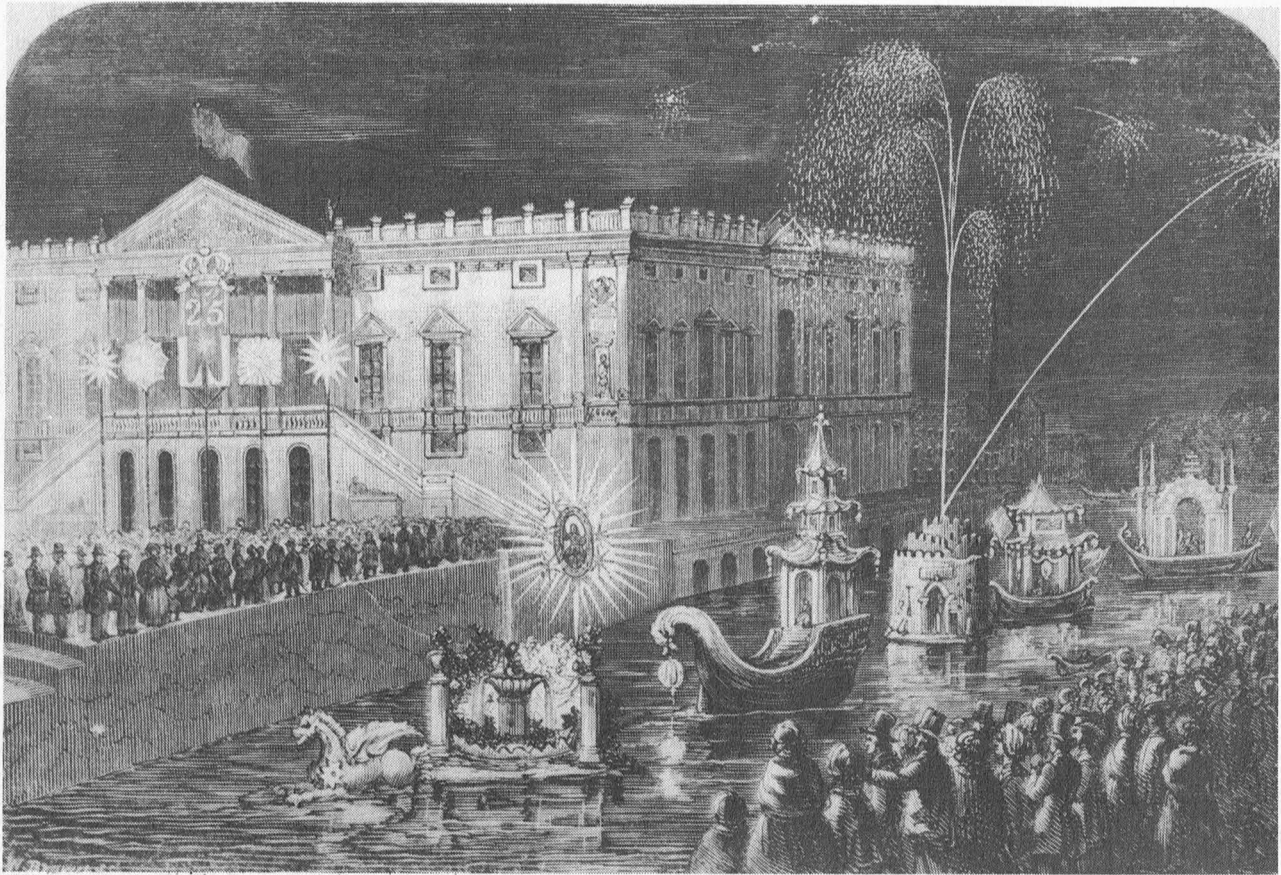
II

Zij trokken voort in dicht gelid; en zongen
met heesche keel : vivat, vivat ! en zwaaiden
de maagre handen in de hoogte, en dansten
en sprongen vóór den Koning. En de Koning
moest zeggen : “ 'k Ben voldaan, 't Volk is gelukkig;

JULIUS VUYLSTEKE

Ontleend aan “Verzamelde gedichten”

Venetiaans feest aan het Justitiepaleis

De tekst van Julius Vuylsteke is niet zo maar een literaire beschrijving, maar is de weergave van een harde realiteit. Dit wordt aangetoond door het onderzoek van J. Mareska en J. Heyman, beiden hoogleraar aan de Gentse universiteit. (Enquête sur le travail et la condition physique et morale des ouvriers employés dans les manufactures de coton à Gand. 1845). Voor de jaren 1839 tot en met 1843 werden van het contingent Gentse lotelingen 26,87 o/o afgekeurd wegens lichaamsgebreken. Voor de tien andere Oostvlaamse steden, die gezamenlijk dezelfde bevolking telden als de stad Gent, bedroeg dit procent slechts 15,6. Voor de ganse provincie Oost-Vlaanderen - Gent inbegrepen, wat dit percent 14,9 o/o en voor het totaal contingent van Oost-Vlaanderen min Gent bedroeg het aantal afgekeurden wegens lichaamsgebreken slechts 12,3 o/o. Dit groot verschil is zeker toe te schrijven aan de kinderarbeid en aan de miserele woontoestanden. We mogen aannemen, dat in 1856 deze toestanden nog niet waren veranderd.

M. S.

HET GENTSE CARNAVALSLIED AAN HET WOORD

DE DANSZALEN

Dit hoofdstuk verdient ruimschoots dat we het met een paar woorden inleiden. De zalen waarover we het straks zullen hebben dienen als *nieuwe zalen* beschouwd te worden vermits een aanzienlijk aantal *oude zalen* (1) inmiddels opgeruimd waren. Vele van die verdwenen zalen zijn inderdaad voor de toenmalige doorsnee Gentenaar goede bekenden geweest : het Spiegelhof (Nieuwe Wandeling); De Hert (Kortrijksche steenweg); Parnassus (Houtlei), vanaf 1848; voordien toneelzaal; de Polka (nabij de Kuiperskaai, palend aan Mooihoveken, aldus genoemd naar een zich aldaar bevindende herberg); Tivoli (Ledeberg); Het Hof van Plesance (Land van Waesplaats, tevens toneelzaal); Kranenburg (Drabstraat); Richmond (Oliestraatje); De Groene (nabij de oude Minnemeerschbrug); Het Moleken (Koornmarkt); De Prins (Ram, tevens toneelzaal); Het Koolmaatje (Chartreuzenstraat). De oudste van al die oude zalen zal wel Wauxhall (Coupure) geweest zijn. Boven de doopvont gehouden in 1780, moest ze haar deuren sluiten even na de Belgische Omwenteling. (2)

De nieuwe Zwaan, Meulestede

't Vliegende Paard, St. Pietersvrouwstraat
Met dezen carnaval
Loopen wij overal
Maar eerst naar 't VLIEGENDE PAARD

Meiskens heft uw been maar op,
Laat ons maar springen
't Is nu carnaval
Daar wij zoo lang naar lingen (verlangen)
Elk nen tieste opgedaan
Om mee te vreien
Maar na den carnaval
Die mag hij reien.
Maar na den carnaval
Meugd' om u buize gaan.

De Eendracht, Azaleastraat. Bij Félick
En dansen arm aan arm
In 't huis van FELICK DEBRE
Dat brengt ons hartje warm,
Ja, dat brengt lolle mee.
En wilt g'een meisje minnen
Een liefde van uw soort,
Ga maar bij FELICK binnen
Daar is niets te kort.

Den zwarten Ram, Lange Violettenstraat. Daar kwam K. Waeri zingen.

Den Snoeck, Snoekstraat
Vrienden 'k moet u wat vertellen
't Is iets nieuws voor carnaval
In DEN SNOEK is 't weêral bal.

Barger, Lange Violettenstraat. Een van de oudste zalen van de stad
De zaal BARGER is lang gekend
Voor de geestigste van heel Gent
Daar dansen wij
Heel verheugd en blij
De schottisch of wals
Aan ons liefjes hals.

De nieuwe Zwijger, St. Lievensstraat
Elk maskeert zich om in het plezier te zijn,
Ieder boer, boerin, pirot of arlakijn,

danst gezwind, bezoekt de schoonste zaal van Gent
DEN NIEUWEN ZWIJGER, zij is van elk bekend

Flora (3), Holstraat
Wij zijn jong
En wij moeten ons niet geneeren
Eerst den toer en dan seffens, ja,
Op zwier naar de zaal FLORA.

Dus maar plezier gemaakt dat het kraakt !

Parnassus, Houtlei. Een afgedankte schouwburgzaal die evenals het Circus en de "Fransche Comedie" ter gelegenheid van carnaval meer chique bals organiseerde.

Valentino, Kuiperskaai. De overwelfing van het Oud Scheldeken ($\pm$ 1883) en de aanleg van de Oude-Scheldestraat bracht met zich mee dat de bovengenoemde zaal Polka er moest aan geloven. De eigenaar of zijn opvolger ging zijn tenten een paar passen verder opslaan . Daar opende hij een zaal die hij Valentino doopte. Deze werd alras de voornaamste en meest bezochte zaal van de stad. Valentino hield het uit tot 1910. In dat jaar werd er een bioscoop in geïnstalleerd onder de naam van Paleis Valentino, Amerikaansche Cinema. Nadat ze nogmaals van naam veranderd was (Coliseum) werd ze zowat voor alles gebruikt : verkoopzaal, toneelzaal, skating, boks- en catchring. Nu kan ze slechts met weemoed terugblikken op de glorie-tijd die ze gekend heeft.

En zijt gij somtijds in het verdriet
Dat u geen vrijer meer beziet,
Begeeft u vroolijk op den draai
En trekt recht naar de KUIPERSKAAI !

En peper zullen wij geven
In den VALENTINO,
Hoerrah ! Hoerrah !

Als ge hier in Gent zoo eens wandelen gaat
Luistert dan eens goed naar mij :
Wilt ge naar de cinema vroeg of laat
Wees dan zoo hartelijk blij !

Is het u niet opgevallen dat niet weinig drankgelegenheden zich als nieuw aanmelden : Nieuwe Eendracht, Nieuwe Zwaan, Nieuw Jerusalem, Nieuwe Zwijger ? Waar zijn dan al de oude Zwanen, enz. gebleven ? Het is waarschijnlijk niet denkbaar dat er van Nieuwe Zwanen, enz. sprake kan zijn zonder dat er voorafgaandelijk andere geweest zijn. Er moet ook een Nieuw IJzerkruis bestaan hebben zoniet zou het oorspronkelijke zich niet verplicht gezien hebben zichzelf 't Oud te noemen.

Ook de zaal Valentino is blijkbaar aan het plagieer-gevaar niet ontsnapt want op een bepaald ogenblik rees te Ledeberg een Nieuwe Valentino uit de grond. Van concurrentie gesproken ! Inderdaad zal de Nieuwe alles in het werk stellen om het dansend publiek naar zich toe te halen, naar zijn dansvloer te lokken. "Karnavalslied 1905 der alomgekende danszaal De Nieuwe Valentino bijgenaamd De Nieuwe Zaal en gehouden door Frans Claeysens, Van den Heckestraat."

Want zie als gij u wilt vermaken
Zoo met uw liefde leute smaken
Komt bij FRANS maar met uwe compagnie
Daar zult gij lachen kweet het sapriestie

Schoon gemaskerd met ons mie of koko
Zoo gaan wij naar DE NIEUWE VALENTINO.

Dat Frans groot gezien heeft vernemen we in de informatie die men samen met het liedje te verorberen had. "Tijdens de dagen van Carnaval zal de café en zaal prachtig verlicht zijn met 1500 Elektrische gloeilampjes van verschillende kleuren. Er zal ook met een dubbel orkest gespeeld worden door 15 gesyndekeerde artiesten muzikanten onder leiding van den alomgekenden art. muz. E. Larmuseau die er verscheidene Russische en Japaneesche dansen zullen uitvoeren."

Of we dat alles moeten aannemen met het korreltje zout vertelt ons de informatie niet. Hoe dan ook, heel lang zal Frans over zijn NIEUWE VALENTINO niet kunnen regeren hebben want nauwelijks twee jaar na het wereldkundig maken van zijn Karnavalslied 1905 heeft de NIEUWE VALENTINO plaats gemaakt voor de NIEUWE CASINO. In hoeverre de Kuiperskaai verantwoordelijk was voor die bedenkelijke gedaanteverwisseling, vertelt de geschiedenis niet. Een ding is zeker, de echte VALENTINO had het van meer dan een concurrent te verduren. O.a. reeds in 1886 van DE GOUDEN POORT die uit volle borst kwam zingen van

Sa boeren en boerinnen
DE GOUDEN POORT recht binnen,
Daar is vermaak, daar is plezier
Daar heeft men van het beste bier
En daarbij schoone prijzen
Voor jongen en voor grijzen
Voor meeren, peeren en domino
BETER DAN IN VALENTINO.

DE CAFES

Tot nog toe deden we net alsof er te Gent geen cafés waren. Als we ze in ons verhaal niet betrokken, hadden we daartoe een geldige reden. De cafés of koffiehuisen, de taveernen en de bodega's achtten zich veel te voornaam om zich "vuil te maken" aan het laten drukken en aan de man brengen van grafische producten die ze als minderwaardig bestempelden. Ze zullen zich dan ook vergenoegen met de feestvierders vrije toegang te verlenen in hun met stamgasten volgepropte etablissementen. Niet zozeer door de gaande en komende "zotten" werden die koffiehuisen bezocht maar door geldinzamelende groepen gecostumeerden. Mocht u zich soms inbeelden dat deze groepen op goed geluk af van het ene café naar de andere taveerne huppelden dan slaat u de bal lelijk mis. Die heren - de dames namen aan de werkzaamheden nooit deel - manoeuvreerden volgens een op voorhand tot in de details uitgestippeld werkrooster. Om maar een voorbeeld aan te halen, dit bericht: de menslievende maatschappij Orphéon Gantois meldt dat ze op zondag 6 maart 1881 een rondgang zal maken die noch min noch meer dan 7 uren in beslag zal nemen "avec un répertoire considérable augmenté". Ziehier dat werkrooster: 3.30 Kouter; 4.30 Café de la Bourse; 4.45 Hôtel de l'Allemagne; 5.15 Café du Nord; 6. Café Béranger; 6.30 Café Pierre; 7. Concorde; 7.30 Union; 8. Grand Café; 8.30 Café du Théâtre; 9. Café des Arcades; 9.30 Café Minard; 10. Société Royale Willemsgenootschap; 10.10 Café de l'Univers.

De meeste van de zopas opgenoemde koffiehuisen, of zij te vinden waren aan de Kouter, de Vogelmarkt, de Korte Meer of de Walpoortstraat, hebben er het een na het ander het bijltje bij neergelegd. Alleen het Café Royal en het Café du Théâtre, beide gelegen aan de Comediestraat, nu Schouwburgstraat, hebben het hoofd boven water weten te houden.

Vooraleer wij er op onze beurt het bijtje bij neerleggen willen we nog een enkel woord wijden aan twee weliswaar zijdelings gerichte maar niettemin aan het carnavalegebeuren eng verbonden praktijken. We bedoelen de prijsuitreiking en de muzikale begeleiding in danszaal en café-chantant.

DE PRIJZEN

Deze bestonden hoofdzakelijk uit hespen en bloenden. Dat leerde ons trouwens het veel gezongen liedje van "Espéu, bloendeu, in wij ébbe novral denieste prijs"

Theofiel Bauts uit DE LEEUW VAN VLAANDEREN zal 5 prijzen laten verloten : een inlandsche hesp, 2 groote bloenden en 2 groote cervolas. Doch de man stelt een voorwaarde : "om te kunnen prijswinnen zal men zich al de dagen (3) moeten aanbieden."

Pier uit HET VOLKSBLAD heeft wat meer noten op zijn gezang. Luister hoe hij zijn prijzen verdeelt (let wel op : om te mogen meedingen dient men zich 8 dagen op voorhand te laten inschrijven en is men verplicht zich al de carnavalsdagen aan te melden) :

- 1ste prijs : een schoone hesp voor de grootste compagnie
- 2de prijs : een hesp voor de schoonste compagnie
- 3de prijs : een schoone bloende voor de raarste compagnie
- 4de prijs : idem voor de 2de grootste compagnie
- 5de prijs : idem voor de 2de raarste compagnie.

Hij vergeet er niet bij te melden dat de "ingangsprijs" 20 cent. bedraagt maar dat men daarvoor een goed glas bier bekommt.

Mijnheer Charles en zijn confrater Félick uit DE EENDRACHT zingen hetzelfde liedje doch wie de opperste gaai afschiet is (natuurlijk) de patroon van de VALENTINO, want die vergenoegt zich niet gedurende 3 dagen voor Sinterklaas te spelen doch betreft bij zijn spel ook de slonsendag en de maandag van het sluiten. Wat hij zijn cliënteel zoal voorspiegelt liegt er warempel niet om :

Grooten prijskamp bestaande uit 500 F prijzen - 4 Tombolas waaronder Horlogiën, Schouwgarnituren, Oorringen, Ringen, enz.

Monster Appelcienenregen

Schikkingen der Feestelijkheden

- 1) De deelnemers moeten zich aangeven den zondag 26 febr. en ten langsten den zondag 5 maart (1905)
- 2) De kampstrijders zullen den maandag om middernacht in Valentino moeten aanwezig zijn in costuum en getal alsook

- den zondag 13 maart op hetzelfde uur
- 3) Maandag om 8 uren Grooten Defile onder de leiding van den heer Masein Balletmeester van de Théâtre de la Gaité (Parijs) 200 uitvoerders
  - 4) Om 10 uren Calk-Walk uitgevoerd door het publiek der zaal geene uitzondering : jong en oud, krommen en rechten, scheven en manken, boeren en boerinnen
  - 5) Om 11 uren Intrede van de compagnie De Moedige Japoneezen, 30 koppels
  - 6) Om 12 uren defile der compagnies gevolgd door een overvloedigen appelcienenregen.

CAFE-CHANTANTMUZIEK

Zowel de danszaal als het café-chantant zorgden er met haastige spoed voor dat hun op het getouw gezette liedjes-van-het-huis aangeleerd werden. Dat gebeurde vanzelfsprekend "ter plaatse", dat wil zeggen in de zalen of in de cafés. Voor deze laatste waren er geen problemen op te lossen. Die beschikten nl. over eigen "personeel". En wat de zalen betreft, in de stad waren er straatzangers genoeg om als repetitors op te treden. In de jaren '50 kon men er nog prat op gaan orkesten van soms 16 man op de been te houden. Dit aantal verminderde echter met de jaren zodat omtrent de eeuwwisseling het een in het oog vallende uitzondering mocht genoemd worden, als anderen dan pianisten, accordeonisten, een enkele violist, een enkele klarinettist, peper kwamen geven. Voor de organisatoren van de zangavonden of -voormiddagen was het zaak deze zo vroeg mogelijk aan te vangen, alleszins vóór Nieuwjaar. We weten wel dat de nieuwe liedjes niet zelden gezongen werden op door iedereen bekende "stemmen"; "Mie Katoen", "G'êt zwarte knienen Melanie", "De Vogelpik", "Madam Angoo", "Verbroederingslied" (van K. Waeri), "Ook geen Uilen", "Mijn Schoonmeerken is kapot", "Geef maar Sose", "Den Tingelingeling", "Maar peins 'nen kîer", "La Valse du Cliquet", "Amours de Trotins", "Tout ça ne vaut pas l'amour"; enz; voor de amateurzangers betekende die omstandigheid nooit een bezwaar. Dat is niet moeilijk te raden; in al de huizen tapte men de beste uitzet, de beste dobbele, de beste tripele.

Dit lied zal gezongen worden door den heer Arthur.

Wie liefhebber is... kome naar DE LELIE

Voor 't muziek en 't lied te hooren bij Florent Van Hulle,
bekende straatzanger (HET VOLKSBLAD)

Het lied zal gezongen worden door Eduard Smol en zijne
dochter, heden Nieuwjaardag om 7 uren. (VALENTINO)

Om de zangwijze van het lied te leeren kennen, komt
den Zondag bij Frans Claeysens waar het ten minste
10 maal met het dubbel orkest zal uitgevoerd worden
te beginnen van den eersten Zondag van Februari.
(NIEUWE VALENTINO)

Zelfs de mini-orkestjes (piano + viool of accordeon + viool) moes-
ten er welhaast aan geloven want het een etablissement na het ander
begon het beter (en voordeliger) te vinden de muzikanten te vervan-
gen door orgels, orgels die aldoor maar uitgebreider werden totdat
ze uitgegroeid waren tot reusachtige orkestrions. (4)

... alwaar de schoonste piano automatique van Gent te
hooren is... (DE LEVENDE BRUG)

... het schoonste en ook het beste monsterorgel zal er
te hooren en te zien zijn (HET VOLKSBLAD)

Dat er van de gelegenheid flink gebruik gemaakt werd om aan publi-
citeit te doen, wie zal het de koffiehuisbazen kwalijk nemen ?

... van de piano-automatique gekocht bij Wwe H. Vander-
meulen, Plezantvest, 23. (DE ZWARTE BEEREN)

... alle Zondag morgenden... Proeft de lekkere sigaren
der Hollandsche Sigarenfabriek, Dampoortstraat, 37 :
Rim-Djim, 6 voor 0.30 cent. (sic.). Zelandia, 6 voor
0,50 cent. De sigaren die van smaak niet zouden be-
vallen worden teruggenomen (MIJNHEER CHARLES)

... gratisch eenen schoonen nieuwen kabaan uit het huis van
Arthur Desneux op de Vrouwstraat. (DE LEEUW VAN
VLAANDEREN) Die Desneux hebben we goed gekend met
zijn talrijke verzameling manden, mattekloppers, rieten ze-
tels, enz. waarmee hij ook leurde.

... Dit lied wordt kosteloos gegeven bij ieder Pak Waschpoeder van CH. VANDEPUTTE, Begoniastraat 15.

... met een nieuw Monsterorkestorgel komende uit het huis Gavioli & Cie spelende verscheidene tonen met de volgende instrumenten : Bassen, Harmonica, Contre-bassen, Barytons, Haut-bois, Violoncelles, Harmonicafluiten, Nachthoorn, Manstemmen en Hemelgezag. De instrumenten genaamd Hemelgezag maken eene verrassende nieuwigheid uit waarvan de uitwerking een der aangenaamste uitdrukkingen geeft die nog nooit geëvenaard is. (DE NIEUWE VALENTINO)

DE CARNAVALSBALS

Waarmee de carnavalsliedjes absoluut niets te maken hadden waren de 3 bals die ieder jaar in de "Fransche Schouwburg" georganiseerd werden. Die bals waren steeds evenementen de moeite waard om beleefd te worden, zowel voor de dans- als voor de kijklustigen. Het zijn deze laatsten die we, om ons verhaal te besluiten, aan het woord willen laten. Niet figuurlijk maar letterlijk.

Om aan de gewone gang van zaken geen afbreuk te doen werden ook tijdens de carnavalsweek voorstellingen gegeven, zelfs de zondag in matinée. Met dien verstande dat zowel het opgaan als het vallen van het gordijn met een dik half uur vervroegd werden.

De laatste bezoeker kon de vestiaire nog niet verlaten hebben of de schouwburgzaal werd het toneel van een ware invasie van werkvolk aangevoerd door de hoofdmachinist van het huis. Machinisten, werklieden van de technische dienst en timmerlui geleverd door de privé-sector zouden het dienen klaar te spelen de schouwburgzaal om te toveren in een volwaardige balzaal. Let wel, in een minimum van tijd, laten we zeggen in een uur of twee. Dat alles onder het waakzaam oog van een commando pompiers.

Terwijl door de enen de decors en de rekwizieten van het toneel weggehaald werden, verwijderden anderen de voetlichten en de souffleurbak. Tezeldertijd kwamen nog anderen met zware pakken tijk aansjouwen om daarmee de fauteuils d'orchestre en de zetels van de stales en het parket stevig in te wikkelen. Slechts de laatste rijen parterrezetels moesten het zonder die inbunseling stellen want ze werden gewoonweg uitgebroken om daarna aan de gezichtseinder te verdwijnen. Terwijl deze beslist delicate karwei aan de gang was, werden schragen van diverse grootte naar boven gebracht en IN de orkestbak en TUSSEN de rijen zetels neergezet, beginnende met

de grootste in de orkestbak en de andere in afdalende orde naar de achterkant van de zaal. De schragen werden aan elkaar verbonden door middel van draagbalken waarop uiteindelijk de rechthoekige segmenten plankenvloer bevestigd werden. Op die manier ontstond een dansvloer welks niveau gelijk was aan dat van de scène. Was de stabiliteit van de vloer naar behoren getest dan kwam de brandweer in actie. Al het aangewend houtwerk was inderdaad flink bestoft wat voor een dansvloer niet aan te bevelen is. Dus die maar met kennis van zaken besproeid. Inmiddels hadden vaardige handen op het (gewezen) toneel een 'n paar meter hoge estrade opgetimmerd. Deze was zoals u raden kunt bestemd voor het (dans)orkest.

Acht uur. Daar lag nu de zaal kant en klaar te wachten om het danslustig volkje met open armen te ontvangen. De eerste vertegenwoordigers van dat volkje kwamen weliswaar even loeren hoe het met de vloer en de omgeving gesteld was, doch verdwenen om - natuurlijk voorlopig - plaats te gaan nemen in een baignoire of in een loge van de eerste rang. Dat deden ze omdat ze wisten dat er iets ging gebeuren. Dat iets was het aantreden van het orkest dat plaats nam op de estrade. Na een stukje muziek gepresenteerd te hebben begeleidden de muzikanten een zestiental ballerina's die het ballet van een of andere opera uitvoerden. Daarmee was het bal geopend maar de gewenste sfeer nog niet aanwezig. Voor die sfeer zorgde een wandelend orkestje bestaande uit wat blazers die de zaal al spelend kwam binnengestapt gevolgd door de gasten die inmiddels hun zitplaatsen verlaten hadden. Een paar keren huppelde de farandole rond de zaal; het wandelend orkest maakte zich voorlopig uit de voeten. Het bal kon uiteindelijk, voor goed, een aanvang nemen. Voor goed en voor lang, want tot een flink stuk in de morgen.

Wie heel dat boeiend gedoe van A tot Z zo genottelijk vermochten gade te slaan waren de bovengenoemde kijklustigen die op de galerij - hoe kan ik onmogelijk zeggen - een eerste-rijplaatsje hadden weten te bemachtigen. Zoals men in die dagen placht te zeggen : een point de vue.

M. VAN WESEMAEL

NOTEN

- (1) J. Verschueren, De oude Danszalen te Gent, Gazette van Gent, 8 okt. 1908.
- (2) Pr. Claeys, Le Waux-Hall, La Flandre Libérale, 31 juli 1904.
- (3) Een zaal die per slot van rekening geschiedenis gemaakt heeft. Genoemd naar de Romeinse Bloemenkoningin Flora die op haar beurt haar naamgegeven heeft aan de bloemententoonstellingen Floraliën. Dergelijke tentoon-

stellingen werden in Flora gehouden van 1815 tot 1828. Verschillende verenigingen hadden er naderhand hun zetel, o.a. de Gentse Napoleonisten. Van even vóór de oorlog 14-18 tot enkele jaren daarna vinden we er een bioscoop, met de Cinéma du Nord (Noordstraat) de belangrijkste en drukst bezochte wijkcinema van de stad.

- (4) De gulden tijd die de orgels van diverse pluimage (draaiorgels, straatorgels, piano-orgels, orchestrions) gekend hebben ligt nu al een hele poos achter ons. Onze aangenaamste herinneringen ervan gaan terug naar de jaren dat het orchestrion geplaatst in het Feestlokaal van "Ons Huis" iedere zondag een bomvolle gelagzaal muzik liefhebbers bijeenbracht. Wie tegenwoordig de muziek van zowel kleine als reuzegrote orgels wil beluisteren moet een bezoek brengen aan het meer dan 60 exemplaren rijke Nationaal Orgelmuseum te Koksijde, R. Vandammestraat 45, Conservator D. Dagraed, dat zijn deuren opende op Paaszaterdag 1974 en dat van jaar tot jaar het aantal bezoekers ziet vermeerderen.

DE GENTENAARS WINNEN TE HENLEY

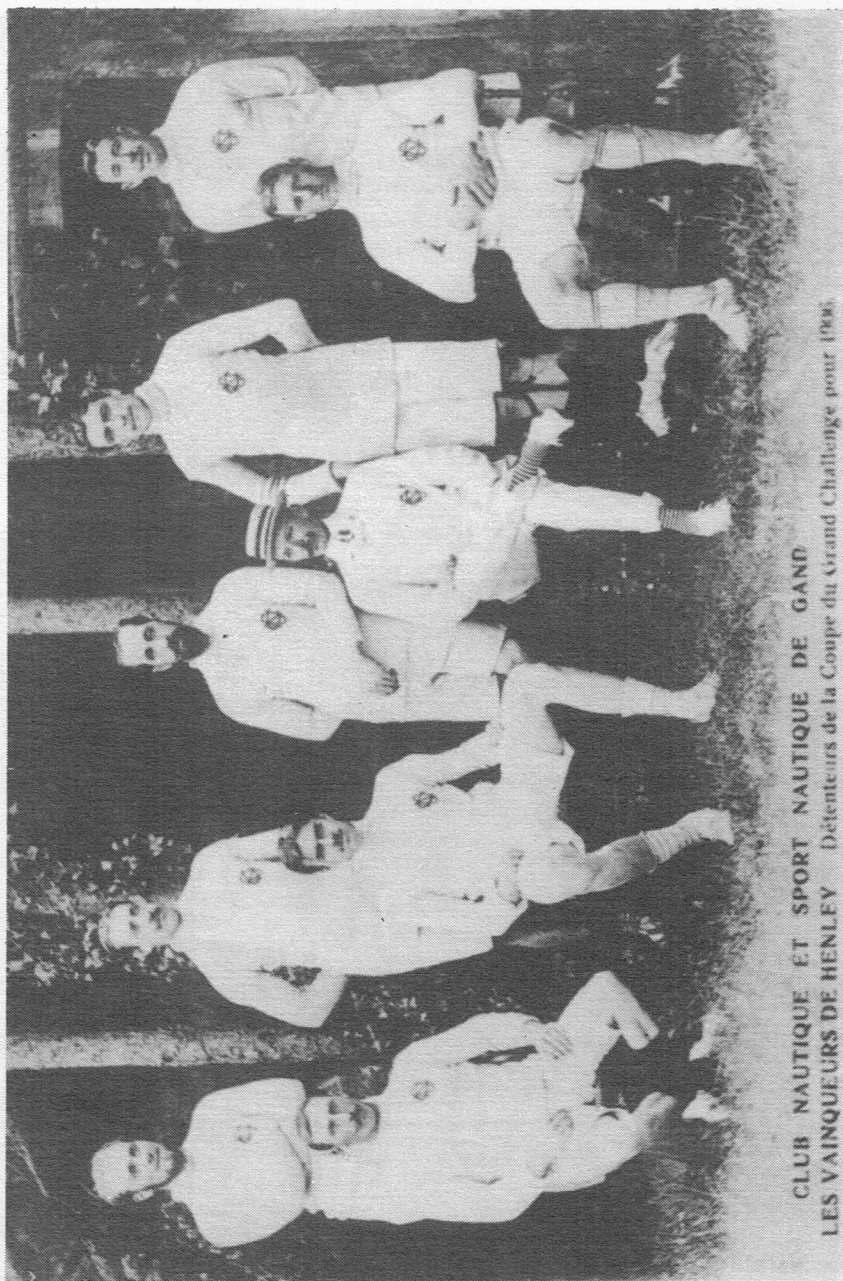
Donderdag 24 mei 1906 : Hemelvaartsdag. De regatten te Terdonk hebben een massa belangstellenden gelokt. Na de regatten komen de besturen van de Club Nautique en van de Sport Nautique overeen een ploeg te vormen om aan de wedstrijd te Henley deel te nemen. Dagelijks wordt er nu geoefend op de Brugse vaart door de achtriem; afstand : 2280 meter. Op 1 juli verslaat de Gentse ploeg de ploeg van Magdale College van Oxford met 1 1/4 lengte. Op donderdag 5 juli in de slotkoers van de Challenge Cup wedstrijd overwint Gent met een voorsprong van drie lengten de ploeg van Trinity Hall. De Gazette van Gent van 5 juli, die 's avonds verschijnt, vermeldt reeds de overwinning. Van zodra de uitslag bekend was, werden talrijke huizen bevlagd. Het was de eerste maal, dat de Challenge Cup door een buitenlandse club werd gewonnen. Op donderdag 12 juli werden de overwinnaars van Henley plechtig ontvangen. Aan het Zuidstation vormde zich een grote stoet met al de Gentse maatschappijen. De stoet trok naar het stadhuis, waar burgemeester Braun aan de beide roeiverenigingen een gouden medaille overhandigde; de roeiers, de roeimeester en de gangmaker ontvingen een verkleind model. De prachtige beker werd in het uitstalraam van een winkel in de Vlaanderenstraat tentoongesteld; daarna ging de beker naar het Museum voor Schone Kunsten, waar hij bewaard werd voor de wedstrijd in 1907. Door koning Leopold II werd aan de Club Nautique de titel "Koninklijke Maatschappij" verleend. Op donderdag 9 mei 1907 hadden opnieuw de regatten te Terdonk

plaats en dit in aanwezigheid van prins Albert. De prins kwam aan in het Sint-Pietersstation en reed in een automobiel met de gouverneur naar de voorhaven, waar hij overstapte op het jacht Brabo van de heer Osterrieth. Naarmate de wedstrijd te Henley opnieuw naderde, groeide de spanning. De bijna dagelijkse oefeningen op de Brugse vaart lokten nog meer volk dan in 1906. Op vrijdag 28 juni vertrokken onze roeiers naar Engeland. Ook burgemeester Braun en Jacques Feyrerick, afgevaardigde van de Sport Nautique, reisden naar Henley. Op 3 juli werd door de Gentse ploeg de Leanderclub verslagen met een vierde bootlengte. Op vrijdag 5 juli werd de finale wedstrijd betwist. Reeds in de vroege namiddag was een grote menigte sportliefhebbers samengestroomd in de Schouwburgstraat, waar de beide clubs hun lokaal hadden. Rond vier uur kwam per telefoon een bericht uit Brussel, dat de overwinning van de Gentenaars meldde. Wat later kwam het telegram "De Gentenaars hebben gewonnen met een bootlengte". De Schouwburgstraat was zwart van het volk. Uit het Café des Arts, het lokaal van de Sport Nautique, werden honderden bloemen geworpen. Op korte tijd waren alle openbare gebouwen en honderden huizen bevlagd. De provincieraad, die juist vergaderde, zond onmiddellijk zijn gelukwensen aan de beide verenigingen. Op het Belfort werd om vijf uur en om acht uur de grote klok geluid.

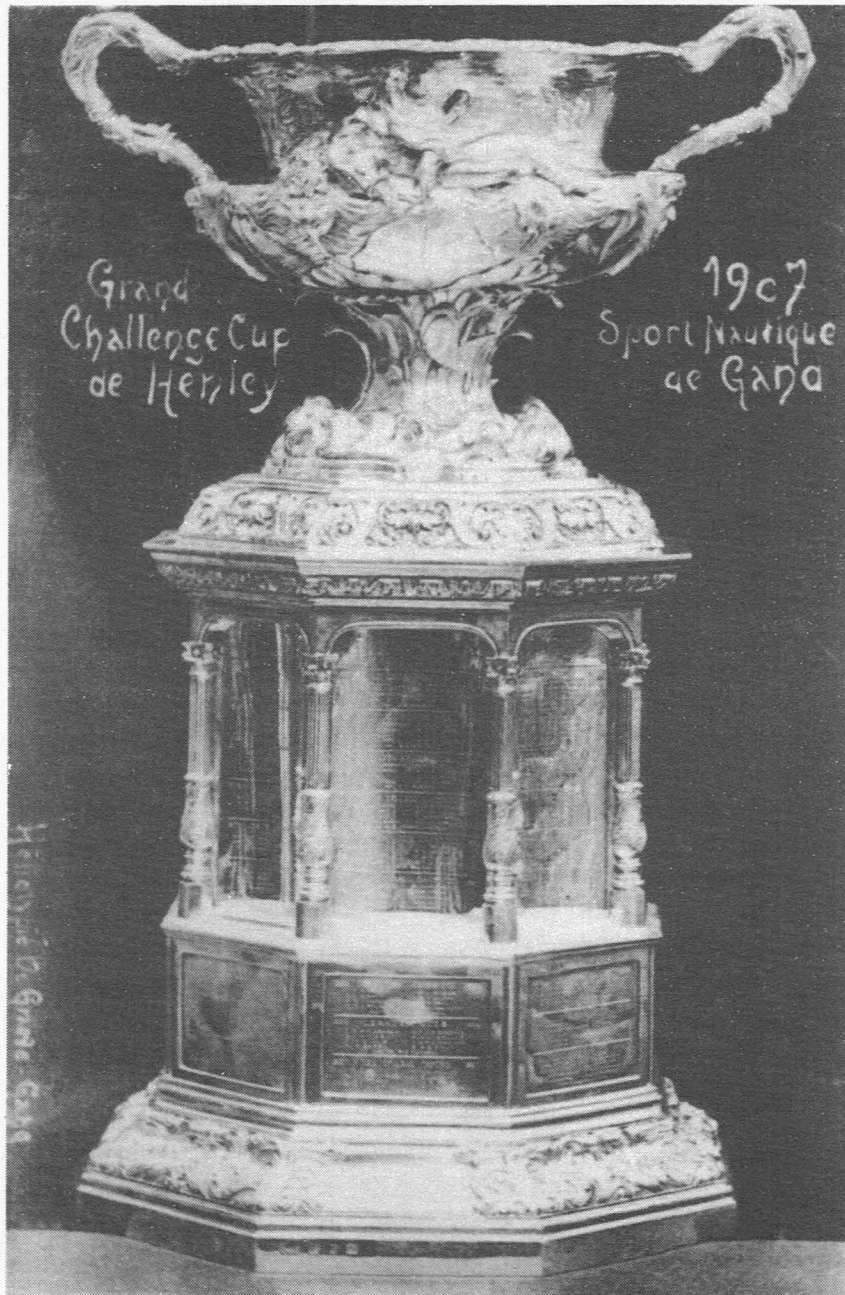
Hier de lijst van de overwinnaars :

Poma R.	12.10.1885	1,83 m	75 kg.
Desomville O.	19.8.1879	1,76 m	82 kg.
Veirman P.	23.2.1881	1,84 m	80 kg.
Vergucht F.	30.12.1885	1,88 m	80 kg.
Van Roy A.	18.6.1882	1,84 m	77 kg.
De Geyter P.	14.10.1879	1,79 m	70 kg.
Visser G.	20.4.1880	1,71 m	72 kg.
Molmans V.	8.11.1879	1,69 m	70 kg.
Stuurman : Colpart R.,		1,64 m	70 kg.

In de eindwedstrijd hadden de overwinnaars de Christ Church van Oxford verslagen. Op maandag 8 juli werden onze roeiers plechtig gehuldigd. Opnieuw werd aan het Zuidstation een stoet gevormd, waarin vijftien muziekkorpsen, waaronder de muziek van de weesjongens en van het artillerieregiment en 150 maatschappijen opstapten. De roeiers hadden plaats genomen in een "mail-coatch" met vier paarden bespannen. De stoet trok door een dichte mensenzee naar het provinciaal paleis, waar de ploeg ontvangen werd door de gouverneur. Daarna trok de stoet verder naar het stadhuis. Onder-

CLUB NAUTIQUE ET SPORT NAUTIQUE DE GAND
LES VAINQUEURS DE HENLEY Déteneurs de la Coupe du Grand Challenge pour 1908

Herley de Gand Cup

weg werden een massa bloemstukken en talrijke geschenken aan de overwinnaars overhandigd. Gent beleefde een ware feestroes. Aan beide maatschappijen werd een gouden medaille gegraveerd door H. Le Roy uitgereikt; de deelnemers ontvingen een bronzen exemplaar. De tekst op de medaille luidt : "De Stad Gent aan de overwinnaars der Great Challenge Cup, 5 Juli 1907. Henley.", alsmede de namen van de beide voorzitters, de acht roeiers, de stuurman en de beide roeimeesters.

Nog twee maal zouden de Gentenaars deelnemen aan de wedstrijd te Henley. In 1908 verloren de Gentse roeiers tegen de Leander Club, die de beker won. In 1909 werd opnieuw een ploeg samengesteld. Vanaf 9 juni werd er geoefend op de Brugse vaart. Op woensdag 7 juli versloegen de Gentenaars de Magdalena club in de halve finale. Op 8 juli werd het Jezus college in de finale met anderhalve lengte verslagen. Voor de derde maal had Gent de trofee gewonnen. Aan de lokalen Het Haasken op het Koophandelsplein en het Café des Arts in de Schouwbrugstraat krioelde het van het volk. Een halfuur nadat het bericht van de overwinning was aangekomen, wapperde in gans de stad de nationale vlag. De grote klok van het belfort luidde, de beiaard speelde. 's Avonds werd een concert gegeven op de Kouter. In de Eden-cinéma werd de vertoning onderbroken om aan het publiek het nieuws te melden en op het doek werden enkele zichten van Henley geprojecteerd. Op donderdag 15 juli - week van de Gentse kermis - hielden de mannen van de achtriem hun triomfantelijke intrede. Ze werden opgewacht aan het Sint-Pietersstation, waar de stoet met tientallen muziekkorpsen en meer dan vijftig verenigingen werd gevormd. Gezeten in een mail-coach deden de overwinnaars een zegetocht door de stad.

Ter herinnering aan deze overwinningen werd een kaai langs de Leie Henleykaai genoemd.

M. VANBERGHEN

PROF. JOHANNES-MATTHIAS SCHRANT

Enkele jaren geleden werd een nieuwe straat tussen de Groene Valleilaan en de Nieuwe Wandeling Prof. J.M. Schrant genoemd. Wie was prof. Schrant ?

J.M. Schrant werd geboren te Amsterdam op 24 maart 1783. Zijn ouders behoorden tot de katholieke burgerij van Amsterdam. Schrant studeerde Latijn, Grieks en Hebreeuws en volgde dan gedurende drie jaar de lessen aan het seminarie te Warmond bij Leiden. Hij werd priester gewijd in 1806.

In 1809 werd hij door de regering belast met het schrijven van een boekje "Het Leven van Jezus", dat kon gebruikt worden in de scholen met leerlingen van verschillende geloofsbijdenissen. Dit boekje werd door Schrant opgedragen aan de jonge prins Louis-Napoleon, zoon van de koning van Holland Louis Bonaparte en Hortense de Beauharnais, de latere Napoleon III. In 1811 werd Schrant pastoor te Bovenkarspel bij Enkhuizen in Noord-Holland. In Nederland was de toestand van de Katholieken in die tijd niet zo rooskleurig; toch gaf Schrant vele blijken van een grote verdraagzaamheid. Op 18 november 1815 benoemde Willem I hem tot ridder in de Orde van de Nederlandse Leeuw. Op verzoek van Willem I aanvaardde Schrant in 1817 een benoeming tot hoogleraar aan de pas opgerichte universiteit te Gent. In 1820-21 was Schrant rector als opvolger van de overleden rector Hellebaut.

Het Gentse bisdom was de universiteit niet genegen en Schrant werd dan ook door de katholieke middens met wantrouwen bejegend.

Meer zelfs : men slaagde er in het werk van Schrant Het Leven van Jezus, dat in 1809 was verschenen te doen veroordelen door Rome op 5 september 1825.

In 1821 stichtte Schrant de Maetschappij voor Vaderlandsche Taelen Letterkunde met als kernspreuk "Regat prudentia vires" en dit om de Nederlandse literatuur te helpen bevorderen.

In 1824 werd in Oost-Vlaanderen de Bestendige Commissie voor Onderwijs opgericht. Schrant werd de vaste secretaris van deze commissie. In deze functie heeft prof. Schrant zeer verdienstelijk werk verricht.

Na de Belgische omwenteling keerde prof. Schrant naar Nederland terug net als zijn collega's prof. Mahne en prof. Thorbecke. Schrant werd nu hoogleraar aan de universiteit te Leiden, waar hij stierf op 5 april 1866.

Te Gent woonde prof. Schrant in de Sint-Margrietstraat, 22. Hij

droeg de kledij van de Noordnederlandse katholieke priesters : korte broek, zwarte kousen en lange hangende overjas. Op het hoofd droeg hij een driekantige hoge hoed, die men dan chapeau Napoléon noemde en die hij op straat zeer deftig oplichtte om te groeten. Vader Bergmann vertelt in zijn Gedenkschriften nog het volgende over prof. Schrant :

“Professor Schrant, ook een Hollander van geboorte, verliet, evenals Thorbecke, ons land na de omwenteling van 1830, en werd, evenals Thorbecke, professor aan de Hoogeschool van Leiden. Hij was een man van hooge gestalte en van krachtigen lichaamsbouw, zeer deftig in zijne houding en die ook aan iedereen eerbied inboezemde. Te Gent was hij met het onderwijs der Nederlandsche geschiedenis en letterkunde gelast.

Ik herinner mij, met hoeveel genoegen en belangstelling de Gentsche studenten zijne lessen volgden, die hij in het Nederlandsch voordroeg. Schrant was Rooms-katholiek priester; maar nooit zal ik vergeten met hoeveel welsprekendheid en onafhankelijkheid hij de gebeurtenissen der 16de eeuw besprak, met welke levendige kleuren hij den reusachtigen strijd van ons klein vaderland tegen het machtige Spanje afschilderde, den gewetensdwang afkeurde en het lijden onzer voorvaderen betreurde. Dikwijls verlieten wij opgetogen zijne lessen en de meeste studenten bewaarden later een warm en dankbaar aandenken aan den talentvollen professor, aan den welsprekende redenaar, aan den verdraagzamen priester.”

Elias schrijft over de hoogleraars, die onder het Verenigd Koninkrijk belast waren met de cursus in de Nederlandse letterkunde : “De taak van deze hoogleraars was zeer ondankbaar.” En verder “J.M. Schrant is zeker te Gent de bijzonderste figuur”. In het raam van ons tijdschrift is het onmogelijk de figuur van prof. Schrant grondig te belichten. Belangstellende lezers willen we verwijzen naar de bibliografie.

BIBLIOGRAFIE

Liber Memorialis van de Gentse Universiteit.

J.E. Nève de Mévergnies : Gand sous le régime hollandais (1814-1830)

H.J. Elias : Geschiedenis van de Vlaamse Gedachte. Deel I (plus de opgegeven bibliografie)

Vader Bergmann : Gedenschriften.

M. STEELS

A PROPOS VAN MARIE SCHELLINCK

Prosper Claeys, door E.T. in zijn art. "De Oud-Wapenbroeders van het Keizerrijk" (G.T. blz. 123-124) aangehaald, heeft te goeder trouw voortverteld wat men den volke gedurende meer dan een halve eeuw over Marie Schellinck voor waarheid verkondigd had. Preciezer gezegd wat *haar familie* - met aan het hoofd de journalist-fantast Th. Schellinck - rondgestrooid had.

Aangaande M.S.'s geschiedenis dienen alvast volgende legenden naar het rijk der fabelen geëxpédieerd te worden :

1° M.S. heeft zich ongetwijfeld in het publiek vertoond uitgedost in een zijden of ander kleed doch die mooie robe kreeg ze geenszins van de keizerin. Geen enkel archiefstuk maakt van die gebeurtenis enig gewag.

2° M.S. heeft inderdaad deelgenomen aan verschillende militaire expedities. Heeft in verband daarmee ongetwijfeld onderscheidingen verdiend en bekomen doch met het kruis van het Erelegioen werd ze nooit vereerd.

Schrijft P. de Fourmestraux in zijn les Napoléonistes, een uitermate verspreid boek : "Son dossier, conservé au Ministère de la Guerre à Paris, ne contient pas trace de l'obtention de la décoration". En haalt hij aan : "Aucune femme, écrivait le 24 avril 1817 (tien jaar na haar ontslag uit het leger ! !) le duc de Tarente, Grand Chevalier, n'a été admise dans l'Ordre de la Légion d'honneur; aucune femme n'a touché le traitement affecté au grade de chevalier". Einde van het citaat.

3° Uit wat E.T. over het monument te St.-Amandberg schrijft zou ten onrechte kunnen verondersteld worden dat ook M.S. op het Campo Santo begraven werd. Te meer daar haar familienaam op een der zijden van de zuil te lezen staat. Doch hier is wel degelijk sprake van de (mannelijke) soldaat Jos. Schellinck "journalier, 98 rue Haute, fusillier au 1er Rég. de la Garde Impériale" overleden in sept. 1843.

Wie meer over de levensloop (niet de legende) van M.S. wenst te vernemen, verwijs ik naar bovengenoemd boek.

V.W.

Monument ter nagedachtenis van de Soldaten van Napoleon op het Campo Santo te Sint-Amandsberg.

EEN HISTORISCHE SPREEKWIJZE

Onder bovengenoemde titel wordt in G.T., blz. 135-136 de verklaring gegeven van de nog zeer gangbare uitdrukking *Salut en de Kost*. De tekst gewaagt enkel van door de Sint-Jorisgilde uitgestuurde boden die tot taak hadden de zusterverenigingen op medewerking uit te nodigen. Het ware verkeerd te veronderstellen dat dit gebruik een soort monopolie van de Sint-Jorisgilde zou geweest zijn. Ook die andere zeer bekende wapengilde (van Sint-Sebastiaan) en menige rederijkerskamer gingen op dezelfde manier te werk om de nodige publiciteit te geven aan de door hen georganiseerde feesten en wedstrijden. Met andere woorden om het programma van die feestelijkheden, de zogenaamde "quaerte" naar alle hoeken van het land te zenden.

Wat meer is : voor de abdijen en kloosters was het zenden van boden ook al een graag gebruikte methode van informeren doch niet met als oogmerk het melden van feestelijke gebeurtenissen maar aangaande zekere sterfgevallen.

Ziehier wat Alfons van Werveke over die kloosterlijke aangelegenheid weet te vertellen (Vooruit, 6 jan. 1924) : Als een abt of een hoogwaardigheidsbekleder overleden was, ofwel verschillende leden van de gemeenschap, zond men naar al de abdijen en de kloosters een monnik om voor de afgestorvene(n) gebeden voor hun zielezaligheid te vragen. De geestelijke bode nam een lange perkamenten rol mede, aan wier hoofd de naam van de overledene(n) en een vraag om gebeden geschreven stond. Elke gemeenschap welke bezocht werd, schreef op de rol haar naam, de dag waarop de monnik was aangekomen en de belofte gebeden te doen. Het archief van het Gents Bisdom bezit twee dergelijke *dodenrollen van de St.-Baafsabdij*. Het zijn allerschoonste oorkonden van de jaren 1406 en 1507. In het Rijksarchief te Gent is een dodenrol van de St.-Pietersabdij van 16 mei 1399. De aanvangsletter is verlucht (van schilderwerk voorzien) met het beeld van de H. Benedictus, stichter van de orde waartoe de abdij behoorde, en de inleiding is mooi geschreven en met de pen van versieringen voorzien. De rol is niet minder dan *19,30 m lang*, is 0,23 m breed en bestaat uit *29 stukken perkament*, aan elkander genaaid. De monnik met het omdragen van de dodenrol belast, vertrok op 28 mei 1399, bezocht *524 abdijen, kerken en kloosters* in de bisdommen Doornik en Terwanje in Vlaanderen toen was nog geen sprake van een Bisdom van Gent) en 35 bisdom-

men in Frankrijk. Hij eindigde eerst zijn reis op 1 aug. 1400, zodat hij 15 maanden afwezig was geweest.

V.W.

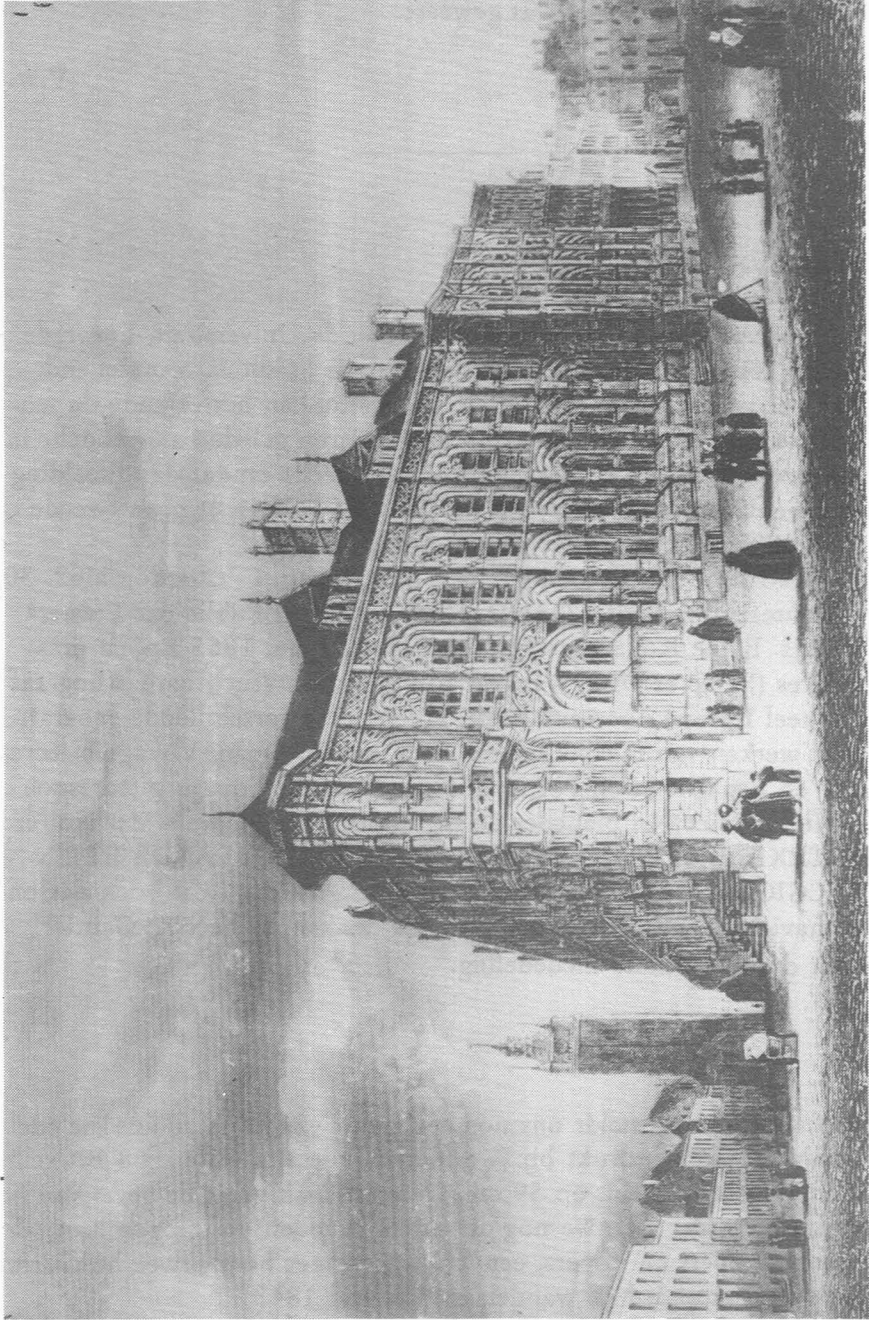
NOG OVER HET STADHUIS

De heer Achilles Gautier, verbonden aan de Universiteit, bezorgde mij de foto van een steendruk, het Gentse Stadhuis voorstellend, met het verzoek hem informatie te verstrekken betreffende de makelei van de plaat. Deze had hij enkele jaren geleden aangekocht in een boekenstalletje te Barcelona. Alleen reeds omdat de afbeelding zeer zeldzaam mag genoemd worden (we vonden er geen tweede exemplaar van), geven we ze een plaats in G.T.

De litho vermeldt : Rouargue del. 8. sc./ Imp. F. Chardon ain2, 30, r, Hautefeuille, Paris / GAND (Hôtel de ville)/ Publié par Furne, à Paris. Emile Rouargue (± 1795 Paris; 10 jan. 1865 Epône près Mantes (Seine et Oise) was een zo vaardig als vruchtbare lithograaf die heel Europa doorreist heeft. Hij voorzag verschillende geografische werken van talrijke litho's : o.a. van E. Begin, Voyage pittoresque en Espagne et en Portugal; P. de Munich, Voyage pittoresque en Italie; Miry, 48 planches de Constantinople et de la Mer Noire; E. TEXIER, VOYAGE PITTORESQUE EN HOLLANDE ET EN BELGIQUE. Gedrukt in 1857. Het is uiteraard uit dit boek dat onderhavige steendruk afkomstig is. We danken de heer A. Gautier voor de interessante mededeling.

V.W.

Een ander lid vermeldt ons nog een prent van het stadhuis met de trap van Pisson gedrukt bij P. Simonau, rue aux Choux 68 Bruxelles. Afmetingen : 78 cm. op 59 cm. De steendruk geeft de gevel van het stadhuis, verder zien we nog de markt beneden de trappen met talrijke verkopers en kopers, een kruiwagen met hond, twee huifkarren, een ruiter te paard en wandelaars. (Jaartal 1843)

TE GENT

1. Overkort zal het huis Cataloniëstraat 1, gekend als Metselaarshuis en later als Hotel De Graaf van Egmond geklasseerd worden.

Het Metselaarshuis, huis van de nering van de metselaars, werd gebouwd in 1527 naar het plan van bouwmeester Christoffel van den Berghe, die ook de plannen van het Schippershuis tekende. Vandaar ook de reden van de gelijkenis tussen de twee gevels. Als gevolg van de Concessie Caroline werd de metselaarsgilde opgeheven en het gildenhuis werd verkocht rond 1540. In 1558 woont er de vermaarde drukker Cornelius Manilius. In 1700 werd in het Metselaarshuis het hotel De Graaf van Egmond opgericht. Dit hotel behoorde tot de voornaamste van de stad Gent. (zie Plan van Gent : Ghendtsche Tydinghen jg. 5 blz. 15).

In 1852 werd de prachtige gotische gevel verbouwd. "Le propriétaire la remplaça par le vulgaire mur percé de trous que nous admirons encore aujourd'hui" schreef Prosp. Claeys.

Voor de tweede wereldoorlog was er een dancing in het oud Metselaarshuis, na de oorlog kwam er een zelfwasserij; daarna stond het huis jaren lang onbewoond. Einde vorig jaar stortte de dakgoot naar beneden en was er gevaar voor mogelijke instorting. Tijdens beschermingswerken werd de oorspronkelijke gevel, natuurlijk erg beschadigd, onder de zichtbare gevel ontdekt.

In 1912 werd de gevel van het Metselaarshuis gereconstrueerd op de Graslei 8. (voor verdere gegevens : zie Bouwen door de eeuwen heen in Vlaanderen. Stad Gent. Blz. 68 en 129, alsook Kr. De Vinck : De Metamorfosen van een Stadsgezicht. De Graslei en de Koornlei te Gent blz. 44)

2. Voor het museum van de Bijloke werd een zeventiende eeuwse beker aangekocht die behoort heeft tot de verzameling Minard. Volgens het opschrift "Dat welvaert en segen sy ryck en mild by al de wynstekkers van Ghendt anno 1620" kan deze druivenbeker toebehoord hebben aan de nering van de wijnverkopers van Gent. Deze beker, werk van de Nurenbergse edelsmid Essaias zur Linderen, is zeker een belangrijke aanwinst voor het Gents museum. (zie De Gentenaar 9.6.1977)

3. In het meinummer van de vorige jaargang van G.T. vestigden we de aandacht op het huis De Rave, hoek Onderstraat en Schepenhuisstraat. Bij M.B. van 5 mei 1977 wordt dit gebouw thans beschermd.

BIBLIOGRAFIE

I. MARIE FREDERICQ-LILAR : L'Hotel Falligan. Chef-d'oeuvre du roccoco gantois. Dit werk werd uitgegeven door "Editions de l'université de Bruxelles". Parc Léopold, B-1040 Brussel. Prijs : 1000 fr. plus 25 fr. verzendingskosten te storten op postrekening 000-0749231-03 Editions Université de Bruxelles. Het eerste deel behandelt de geschiedenis van het gebouw, dat opgetrokken werd in 1755. In het tweede deel wordt de gevel, die versierd is met de beelden van Diana en Apollo, en het interieur uitvoerig besproken. Het werk is rijk geïllustreerd.

II. M. VAN WESEMAEL : Lichte Vrouwen te Gent in de 19^e eeuw en hun publiciteit (in Oostvlaamse Zanten - 1977 - blz. 38). Het zal de lezers van G.T. niet verwonderen, dat ook deze bijdrage van onze trouwe medewerker grondig en degelijk is.

VRAAG EN ANTWOORD

In verband met een T.V. uitzending enkele maanden geleden stelden enkele leden mondeling de vraag of we iets meer wisten over de componist van de Internationale.

We vonden het volgende :

Le Monde de la Musique : L'Internationale : chant composé en 1888 par Adolphe de Geyter (m. 1932) sur des paroles d'Eugène Pottier, ouvrier de Lille.

Algemene Muziekencyclopedie : Pierre De Geyter : geboren te Gent ?, overleden te Parijs (29.9.1932). Belgische arbeider en amateur componist. Studeerde aan de muziekacademie te Rijsel, waar hij een eerste prijs voor blaaspeeltuigen behaalde in 1886. In 1888 componeerde hij de Internationale.

Grove's dictionary of music and musicians. (London 1966, volume VI blz. 26) : Internationale : music composed by Pierre Degeyter of Lille, who died in 1915.

Deze teksten maakten ons niet veel wijzer : twee De Geyter's en voor Pierre De Geyter zelfs twee verschillende datums van overlijden. Een lid bezorgde ons een artikel gepubliceerd in *Le Peuple* van 26.12.1936 en geschreven door L. Piérard. De auteur verwijst naar een boekje "Eugène Pottier et l'Internationale" geschreven door

Zévaès. Volgens deze auteur zijn er inderdaad twee De Geyter's : Pierre De Geyter geboren te Gent op 8 oktober 1848 en zijn jongere broer Adolphe De Geyter geboren op 4 februari 1859. Het gezin De Geyter had acht kinderen. De familie verliet Gent om zich in Rijsel te vestigen. Hier werd de zevenjarige Pierre tewerkgesteld als draadjesmaker. Volwassen volgt Pierre De Geyter gedurende enkele jaren lessen aan het conservatorium te Rijsel. In 1887 is hij lid van de pas opgerichte zangvereniging La Lyre des Travailleurs. Op een avond in april 1888 wordt hem gevraagd een lied te schrijven op een tekst van Pottier. 's Anderendaags is het werk af en op de volgende vergadering van de zangvereniging wordt het lied gezongen door Adolphe De Geyter, die over een goede stem beschikt en de broeder is van de componist. Op de eerst uitgave van de Internationale werd als naam van de componist enkel De Geyter vermeld. Toen een Parijse uitgever het lied in 1901 opnieuw wilde publiceren, schreef hij een brief naar de burgemeester van Rijsel om de volledige naam van de componist te kennen. Om persoonlijke redenen gaf de Rijselse burgemeester echter Adolphe De Geyter op als auteur. Intussen was Pierre De Geyter verhuisd naar Parijs. Na lang aarzelen diende hij in 1906 een klacht in bij de rechtbank te Parijs. Pas in 1914 kwam de zaak voor het gerechtshof. De burgemeester van Rijsel kwam met een reeks getuigen, die verklaarden dat Adolphe het lied had gecomponeerd. Bovendien verklaarde Adolphe ook dat hij het lied had geschreven en in 1901 zijn auteursrechten schriftelijk had afgestaan aan de burgemeester van Rijsel. Pierre De Geyter verloor dan ook het proces.

Adolphe De Geyter stierf in 1916, maar in 1915 had hij een brief geschreven, waarin hij verklaarde niet de componist te zijn van de Internationale en enkel onder dwang van de burgemeester van Rijsel een valse verklaring had afgelegd. Dit schrijven bereikte echter Pierre De Geyter pas na het einde van de oorlog. In 1922 zal de rechtbank het eerst vonnis vernietigen en Pierre De Geyter in zijn rechten herstellen. Hij was nu 74 jaar oud en lantaarnaansteker te Saint-Denis. Intussen was de Internationale het volkslied van Rusland geworden. Door een toeval vernam men op de Russische ambassade te Parijs dat de componist van de Internationale nog leefde. In 1927 bij de tiende verjaring van de oktoberrevolutie werd Pierre De Geyter naar Moskou uitgenodigd. Zo kwam een Gentenaar op de eretribune op het Rode Plein.

Pierre De Geyter stierf op 26 september 1932.

Op 26 september 1947 werd te Saint-Denis het overlijden van Pierre

De Geyter plechtig herdacht. De New York Times publiceerde een foto van de plechtigheid.

Noot : In de Franse krant L'Oeuvre publiceerde Alex. Zévaès een artikel "Comment fut composé la musique de l'Internationale". (29.6.1936) Ook de krant Vooruit heeft over dit onderwerp een reeks artikelen van Nico Rost gepubliceerd in de maand augustus; het jaartal hebben we echter niet teruggevonden.

Voor de postzegelverzamelaars, die het thema Gent behandelen, willen we er nog aan toevoegen, dat in 1963 de D.D.R. een postzegel van 20 p. uitgaf met het portret van de Gentenaar Pierre De Geyter. (zegel 671)

M.S.

CAMELOT ZANG

1° KOEPLET

Ja ik ben hier m^êe mijn mande
Mooglijks dat gij er om lacht.
'K stel voor alles mij te pande
Schoon ik waker ben bij nacht
Om het kroetje maar te winnen
Voor een talrijk huisgezin
Moet men zoo al iets verzinnen
Dat een stuiverke brengt in.

Refrein

Lust u soms iets uit mijn vente
'K heb van alles, hier bij mij
Boterkoeken met korenten
Peerdenlever nog daar bij
Krakemendels, appelcienen
Ook hard eiers, beste maat
En zelfs iets dat goed kan dienen
Voor Mamzel die vrijen gaat.

2° KOEPLET.

Ha ge zult toch niet gaan meenen
Dat 't fameuse wakerschap
Mij het kostje kan verleenen
En doen leven goed en knap
Mis petater ge moeten weten
Met die vette wakersprêe
Zoudt ge slechts maar mogen eten
Nu en dan een drooge snêe.

Refrein.

3° KOEPLET

Dus 't en mag mij niet vervelen
Want veur kinders en voor wijf
Ben 'k verplicht marchand te spelen
Met een mande op mijn lijf
En zoo knoei ik nacht en dagen
Voor een simpel kroetje brood
Bah ! 'k zal ook die last maar dragen
Tot da 'k ga bij kiekenpoot.

Ontleend aan de revue "Gent 't onderste boven." 1900.

EEN GELDROOF TE GENT IN 1774

D'OFFICE

Azoo in het Komptoir van het Huys-geld binnen den Stadhuyze dezer Stad op den 16 dezer loopende maend geweest zynde eenen Zondag, omtrent ten vyf uren van den naermiddag is begaan eene Geld-diefte met braeke door eenen Quidam, aen hebbende eene witte Ratine Kapotte met eene ronde Peruke properlyk geadjusteert ende zwarte Koussens, van eene tamelyke lengde ende zeer smeer van Lichaem, de welke zoo men verstaet komende uyt den Stadhuyze langs den trap nevens de groote Concerge zyne weg heeft genomen door het Ketelstraetje, draegende onder zyne Kapotte eene zak met Geld. ZOO IS'T dat de Weth dezer Stad beloft eene Premie van vyf-en-twintig Patacons aen de gone die den voornoemden Person aen het Office zullen denon-

ceeren, zoodanig dat hy van de voorzeyde Diefte zou worden over-
tuygt, ende zal den naem van den aenbrenger, indien hy het verzoekt,
worden gescreteert. Ende zal hier van de Publicatie met Trompette en-
de Affixie worden gedaen ter Plaetse gecostumeert.

Actum in het College den 18 january 1774.

Bron : S.A.G. : Reeks 110 (1768-1776)

Noot : Ketelstraatje : thans Stadhuissteeg, vroeger ook genaamd Pissestege (14e
eeuw), later algemeen genoemd Ketel- of Groene-Hondstraatje, naar de herberg
De Ketel, welke reeds in de 14e eeuw werd aangetroffen en naar de herberg Den
Groenen Hond van latere datum. (zie M. Gysseling : Gent's vroegste geschiedenis
in de spiegel van zijn plaatsnamen en De Potter : Beschrijving van Gent, deel II
blz. 245)

GENTSE PUDDING

Voor 15 tot 20 personen.

Doe in een diepe pot voor 75 centimes beschuit of Brussels biscot,
0,2 kg. bruine suiker en 200 gr. makarons. Begiet dit met een halve
liter melk, die gekoeld is. Een half uur later, als het beschuit door-
weekt is, roer het met een houten lepel en doe er 200 gr. krenten in,
even veel rozijnen en boter, een snuifje kaneel, een halve deciliter
brandewijn of rum en een graantje zout. Roer alles ondereen en doe
er 18 tot 20 eieren in. Doe er de eieren in met twee of drie tegelijk en
meng ze. Doe deze bereiding in een geboterde vorm en laat de pudding
genoeg worden door de vorm in kokend water te laten hangen.

(Ontleend aan "De Spaerzame Keukenmeid" door Caudelier. Gent
1861)